

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXIII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

II РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 56

София, четвъртък, 9 март

1933 г.

61. заседание

Вторник, 7 март 1933 година.

(Открито от председателя А. Малиновъ в 16 ч. и 40 м.)

СЪДЪРЖАНИЕ:

Стр.	Стр.
Отпуски, разрешени на народни представители . . .	1313
Законопроекти:	
1) за отмяне закона за продаване държавната моторна мелница, находяща се на гара Каспичанъ, на Каспичанската селска община, приетъ от XXIII то обикновено Народно събрание на 9 октомврий 1932 г. и одобренъ съ царски указъ № 103 отъ 14 октомврий с. г. (Съобщение) . . .	1313
2) за ограничение пресъжденията противъ личната и обществената сигурностъ. (Второ четене — продължение докладването и приемането) . . .	1314
3) за разяснение и допълнение чл. 2, алинея трета отъ закона за опрощаване глобитъ за закъснение върху прѣжитъ данъци, данъка върху мате-	риалитъ, отъ които се вари ракия, акциза на виното и за измѣнение и допълнение чл. чл. 5 и 8 отъ закона за трудовата повинностъ. (Второ четене) 1323
	4) за отпускане народна пенсия на писателя Антонъ Страшимировъ. (Първо и второ четене) 1323, 1330
	5) за отпускане народна пенсия на съпругата на покойния професоръ Петъръ П. Абрашевъ — Мария П. Абрашева. (Първо и второ четене) 1330, 1332
	Запитване отъ народни представители д-ръ Т. Кулевъ къмъ министра на вътрешнитъ работи и народното здраве относно незаконността на избора на новия кметъ и постоянното присъствие на Столичната община. (Съобщение) 1314
	Дневенъ редъ за следващото заседание 1332

Председателтъ: (Звъни) Понеже има нужното число народни представители, обявявамъ заседанието за открито.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитъ г. г. народни представители: Аврамовъ Аврамъ, Алексиевъ Никола, Ангеловъ Иванъ, Аневъ Василь, Апостоловъ Драгомиръ, Бешковъ д-ръ Иванъ, Богоевъ Борисъ, Бойчиновъ Михайлъ, Бончевъ Тодоръ, Бояджиевъ Стефанъ, Бурилковъ д-ръ Димо, Буровъ Атанасъ, Василевъ Василь, Гаговъ Петъръ, х. Галибовъ Юсеинъ, Ганчевъ Миню, Георгиевъ Стойко, Гюровъ Лона, Деневъ Сжди Димитровъ, Джабарски Стоянъ, Димитровъ д-ръ Димитъръ, Димитровъ Коста Желевъ, Доброволски Стефанъ, Дрънски Димитъръ, Ивановъ Борисъ, Икономовъ Андрей, Илиевъ Илия, Казанаклиевъ Георги, Кировъ Стаматъ, Кирчевъ Стефанъ, Косевъ Костадинъ, Кръстевъ Гето, Кършовски Крумъ, х. Лековъ х. Андрей, Лоловъ Господинъ, Лулчевъ Коста, Лунговъ Николай, Маджаровъ Рашко, Маргулковъ Алекси, Марчевъ Никола, Мелнишки Боянъ, Мустафовъ Али, Наумовъ Александъръ, Орозовъ Александъръ, Патевъ Симеонъ Петковъ Борисъ, х. Петковъ х. Георги, Петковъ Петко, Петковъ Стефанъ, Пиронковъ Александъръ, Радевъ Георги, Радевъ Христо, Русиновъ Костадинъ, Синигерски Младенъ, Славовъ Кирилъ, Станишевъ д-ръ Константинъ, Станковъ Владимиръ, Таковъ Стефанъ, Таслаковъ Цвѣтко, Тахировъ Хафузъ Юсеинъ, Ташевъ Димо, Христовъ Трайко, п. Цвѣтковъ Кръстю, Чешмеджиевъ Григоръ, Чорбаджиевъ Петко и Юртовъ Георги)

Председателството е разрешило отпускъ на следнитъ народни представители:

На г. х. Георги х. Петковъ — 1 день;

На г. Цвѣтанъ Стоянчевъ — 1 день;

На г. Андрей Икономовъ — 1 день;

На г. Трайко Христовъ — 2 дена и

На г. д-ръ Димо Т. Бурилковъ — 4 дни.

Народниятъ представителъ г. Драгомиръ Апостоловъ, който се е ползувалъ досега съ 32 дни отпускъ, моли да му се разреши допълнителенъ отпускъ 3 дни. Моля ония г. г. народни представители, които сж съгласни да се разреши исканиятъ допълнителенъ отпускъ, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Народниятъ представителъ г. Петъръ Гаговъ се е ползувалъ досега съ 20 дни отпускъ. Моли по болестъ да му се разреши допълнителенъ отпускъ 3 дни. Моля ония г. г. народни представители, които сж съгласни да се разреши исканиятъ допълнителенъ отпускъ, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство. Събранието приема.

Народниятъ представителъ г. Юсеинъ х. Галибовъ се е ползувалъ досега съ 38 дни отпускъ. Моли да му се разреши допълнителенъ отпускъ 4 дни. Моля ония г. г. народни представители, които сж съгласни да се разреши исканиятъ допълнителенъ отпускъ, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Съобщавамъ на Народното събрание, че отъ Министерството на земледѣието и държавнитъ имоти е по-

стъпилъ законопроектъ за отмибяване закона за продаване държавната моторна мелница, находяща се на гара Каспичанъ, на Каспичанската селска община, приетъ отъ XXIII-то общо-земно Народно събрание на 9 октомврий 1932 г. и одобренъ съ царски указъ № 103 отъ 14 октомврий сщщата година. (Вж. прил. Т. I, № 50)

Този законопроектъ ще се раздаде на г. народнитѣ представители и постави на дневенъ редъ.

Съобщавамъ сѣщо на Народното събрание, че отъ народния представител г. д-ръ Тодоръ Кудевъ е постъпило въ бюрото запитване, адресирано до г. министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве.

Интерпелаторътъ пита г. министра на вътрешнитѣ работи, като смѣта, че изборътъ на новия кметъ и новото постоянно присъствие въ Столичната община е незаконенъ, защо е предложилъ на Държавния глава да утвърди този изборъ.

Второ, сщщиятъ пита, държи ли г. министърътъ на вътрешнитѣ работи на своето схващане, което билъ изказалъ въ пленума на Народното събрание и въ парламентарната комисия по Министерството на вътрешнитѣ работи при разглеждането на закона за Столичната община и споредъ което числото на членоветъ на Столичния общински съветъ не трѣбвало да бѣде по-малко отъ 35, за да могатъ отдѣлнитѣ райони да иматъ своето достатъчно представителство въ него, за да може той да бѣде дееспособенъ и, особено, за да може той да контролира дѣлата на кмета и на постоянното присъствие? И ако г. министърътъ на вътрешнитѣ работи продължава да държи на това свое схващане, то ще търпи ли той, щото днесъ при единъ общински съветъ съ намаленъ почти на половина съставъ отъ оня, който е прокаралъ въ закона, Столичната община да се управлява отъ представителятъ на Народния блокъ, които катастрофално били провалени въ избора за общински съветници на Столицата и спрямо които граматното мнозинство на столичнитѣ граждани било изказало недовѣрие?

И, трето, сщщиятъ пита, не смѣта ли г. министърътъ на вътрешнитѣ работи, че трѣбва частъ по-скоро, чрезъ единъ новъ законъ за Столичната община, да се гарантира на Столицата, съ нейното 300-хилядно културно издигнато и политически просвѣтено гражданство, съ нейния почти половинъ милиарденъ общински бюджетъ, здравъ, компетентна, почтена и творческа общинска властъ, за да престане Столичното общинско управление да бѣде мѣсто за задоволяване на партизански интереси и домогвания и арена на безплодни партизански борби?

Преписъ отъ това запитване ще бѣде изпратенъ на г. министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве и то ще бѣде поставено на дневенъ редъ.

Присъждаме къмъ разглеждане на точка първа отъ дневния редъ: второ четене законопроекта за ограничение престѣпленията противъ личната и обществена сигурность — продължение разискванията.

Моля, г. докладчика, народния представител г. Кантарджиевъ, да си заеме мѣстото.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Чл. 42 става чл. 41. (Чете)

„Чл. 41. Който устройва демонстрации, манифестации и други подобни или агитира устно или писмено за устройването на такива, надлежно забранени отъ полицейската властъ, се наказва съ тъмниченъ затворъ отъ 3 месеца до една година и съ глоба до 10.000 л.

Който участвува въ такива демонстрации, манифестации и други подобни, наказва се съ тъмниченъ затворъ отъ 1 до 6 месеца и глоба до 5.000 л.“

Председателътъ: Има думата народниятъ представител г. Раденко Рангеловъ.

Р. Рангеловъ (раб): Г. г. народни представители! Както цѣлнитѣ законопроектъ е насоченъ изключително противъ организациятъ на работническата класа, така и тоя чл. 42, който сега става чл. 41, е насоченъ изключително срещу Работническата партия и нейнитѣ организации. Защо? Защото, ясно е, на коя именно организация и на кого ще бѣдатъ забранени публичнитѣ събрания, на коя партия ще бѣдатъ забранени митингитѣ и демонстрациитѣ. Ясно е, че събраията на Работническата партия, събраията на класовитѣ организации, събраията въобще на работницитѣ, на гладнитѣ и бедни селяни се забраняватъ отъ полицията. Ясно е сѣщо, щомъ като събраията имъ биватъ забранени, какво по-нататкъ тѣ ще правятъ: тѣ

или ще трѣбва да се откажатъ отъ публични събрания, отъ публична дейность, отъ борба за хлѣбъ, или ще трѣбва да си направятъ събраията, или най-малкото — да излѣзатъ да протестираатъ противъ условията, които ги потискатъ, да искатъ повече хлѣбъ и т. н. Ясно е, че тѣзи манифестации ще бѣдатъ забранени и строго преследвани и наказвани отъ полицията.

Ето защо, виждайки въ тоя членъ единъ драконовски, тѣй да се каже, членъ, съ който се намира единъ страшенъ ударъ върху класовото работническо движение, вие правимъ предложение той да бѣде премахнатъ съвсемъ отъ законопроекта.

Председателътъ: Който приема чл. 42, който става чл. 41, . . .

Т. Константиновъ (мац. с. т): Какво ще гласувате такива закони? Чудна работа! Какво правите? Това не е законъ, това е страшна работа.

Р. Рангеловъ (раб): Единъ день тоя законъ ще се обърне да се прилага и къмъ селянитѣ.

А. Капитановъ (з): (Къмъ Т. Константиновъ) Ти си вземи нѣкой преводчикъ да превежда това, което говоришь.

А. Стоевъ (з): (Къмъ сщщия) Какво разправяшь бе? Приказвай по-ясно.

Председателътъ: Има думата г. министърътъ на вътрешнитѣ работи.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г-да! Този членъ се отнася до забранени манифестации и демонстрации, на каквито вчера и онзи день и постоянно, изглежда, ще бѣдемъ свидетели, защото въ България има хора, които желаятъ непрекъснато да смущаватъ обществения редъ. Всички демонстрации, манифестации и събрания на открито сѣ подчинени на полицейскитѣ наредби, които сѣ мѣрдаватъ за тѣхъ, възъ основа на изриченъ текстъ отъ нашата конституция. Въ чл. 41, който разискваме, се предвижда наказание за очѣзи, които устройватъ такива демонстрации и манифестации и искатъ да смущаватъ обществения редъ. Това е една необходимостъ, защото най-сетне държавната властъ трѣбва да има авторитетъ да пази обществения редъ; а безъ санкции — макаръ и конституцията да казва, че полицейската властъ издава задължителни наредби — не може да се пази обществения редъ.

Ето защо, азъ съмъ противъ предложението на господата отъ Работническата партия, които искатъ да отнематъ правото и възможността на държавната властъ да пази реда. Но, азъ съмъ съгласенъ, втората алinea на чл. 42, който става чл. 41, да се махне въ смисълъ не тѣзи, които участвуватъ, а главнитѣ инициатори, тия, които устройватъ демонстрации и манифестации и които подбуждатъ, насъскватъ, тѣ да останатъ наказуеми.

Нѣкой отъ работницитѣ: Главнитѣ инициатори ще бѣдете вие, защото вие ще ги забранявате.

А. Бояджиевъ (раб): Моля, единъ въпросъ, г. министре! Тогава, когато вие систематически забранявате събраията, които нито законътъ за администрацията и полицията, нито конституцията, нито кой да е другъ законъ забранява, . . .

А. Капитановъ (з): За руската конституция ли приказвате? За коя?

А. Бояджиевъ (раб): . . . азъ Ви питамъ, г. министре, какво трѣбва да направятъ тѣзи организации, тѣзи обществени категории, на които вие систематически забранявате събраията? Да скръстятъ рѣце ли и да ви оставятъ да вършите каквото желаете, или да прибѣгнатъ къмъ други срдства за борба, къмъ демонстрации и митинги?

А. Капитановъ (з): Въ Русия какъ е? Я разправи малко, за да разберемъ.

Р. Рангеловъ (раб): Въ Русия се оповаватъ на ума и труда на трудящитѣ се селяни.

А. Капитановъ (з): Много недел разправя, ами иди питай въ Паламарци, какво ще ти кажатъ за Русия. Въ други села ходишь, ама тамъ не смѣнешъ да отидешъ. Идете тамъ, за да направите констатация, какво е въ Русия.

А. Бояджиев (раб): Режимът на Народния блок е такъв, че във всяко село не можеш да отидеш, не смънеш дори във къщи да сдиш.

А. Капитанов (з): Я го питайте във кое село не е ходил.

Р. Рангелов (раб): Но я ме питайте къде не съм ме били, като съм ходил! (Смъх)

Нъкой отъ мнозинството: Никъде не си битъ.

Председателът: Има предложение отъ народния представителъ г. Раденко Рангеловъ чл. 42 да се заличи. Това предложение ще се разреши съ вота на Събранието по предложението, направено отъ г. министра на вътрешнитъ работи.

Моля омъзи г. г. народни представители, които приематъ чл. 42, който става чл. 41, безъ неговата втора алинея: (Чете) „Който участва въ такива демонстрации, манифестации и други подобни, наказва се съ тъмниченъ затворъ отъ 1 до 6 месеца и глоба до 5.000 л.“, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Съ това се разрешава въпросътъ за предложението на г. Раденко Рангеловъ.

Докладчикъ А. Кантарджиев (д): Чл. 43 става чл. 42. (Чете)

„Чл. 42. Постановленията на чл. чл. 36 и 40 важатъ и за случаитъ при разтуряне на забранени демонстрации, манифестации и други подобни“.

Въ текста на тоя членъ цифритъ 36 и 40 ставатъ 35 и 39.

Председателът: Моля ония г. г. народни представители които приематъ чл. 43 отъ законопроекта, който става чл. 42, така както се докладва отъ г. докладчика, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиев (д): Чл. 44 става чл. 43. (Чете)

„Чл. 43. Който даде мѣсто или помѣщение за устройване на забранено отъ законитъ събрание, както и онзи, който устройва такова събрание, наказва се съ тъмниченъ затворъ отъ 6 месеца до една година и съ глоба отъ 2.000 до 10.000 л.“

Който взема участие въ такива събрания, наказва се съ тъмниченъ затворъ отъ 3 до 6 месеца и съ глоба отъ 1.000 до 5.000 л.“.

А. Капитанов (з): Цѣлиятъ чл. 44 да се изхвърли.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Втората алинея ще махнемъ. Това е за конспирациитъ бе, г-да; за събранията, забранени отъ законитъ.

А. Капитанов (з): Съ една наредба на околийския началникъ ще се забранятъ всички събрания.

Председателът: Има думата народниятъ представителъ г. Лазаръ Станевъ.

Л. Станевъ (раб): Най-реакционниятъ членъ на този реакционенъ законопроектъ е именно настоящиятъ членъ 44, който става чл. 43. Тоя членъ надминава всички страшни мѣрки, които вземаше царска Русия, както сме чували като малки — ако се събератъ трима души на улицата, преследва ги за това, че вършатъ заговоръ, престъпление спрямо държавата, спрямо руския царизъмъ. Тоя членъ сяко ще преследва трима души, събрали се вече не на улицата, а даже въ една частна къща по какъвто и да е поводъ; събрали се трима души или повече — полицията може да обяви това събрание за забранено, за тайно, и ще прилага тия драконовски наказателни санкции.

Напоследък, особено на трудовитъ организации, се забраняватъ не само публични, политически, но и организационни събрания. Знаемъ днесъ, че полицията на Народния блокъ отъ всяко организационно събрание иска да изкова конспирация и да алармира, за да оправдава невидания досега тероръ спрямо нашитъ организации. Ще ви разправа единъ прѣсенъ случай съ мене, който стана онзи день въ гр. Шуменъ, за да видите до къде може да се стигне съ досегашнитъ закони при една сбирка, а камо-ли при единъ такъвъ ултра-реакционенъ законъ, какъвто е този, който сега се гласува.

Онзи день, въ петък, бѣхъ въ Шуменъ. Отидохъ да провеждамъ конференция на селски комитети. Вечерта се прибирамъ въ една къща. Осем души делегати искатъ да

ме видятъ и идватъ въ къщата, гдето бѣхъ спрѣлъ. Още въ 8 и половина часа вечерта повече отъ 50 полицаи блокиратъ цѣлия кварталъ. Сутринта влизатъ, арестуватъ ни всички, следъ това мене ме освобождаватъ, а останалитъ инквизиораха въ присѣствието на семействата имъ. Двама души Димчо Поповъ и Петъръ Сливковъ — пребиватъ отъ бой, сцепиха имъ главитъ. Мене ме пустанаха. На другия день въ пресата се даватъ сведения — не отъ друго мѣсто, а отъ самата Дирекция на полицията: „Конспиративно събрание въ Шуменъ! Цѣла нощъ куминитъ пушатъ, комуниститъ горятъ архивитъ, полицията заобиколила тайното конспиративно събрание! Горятъ се специални нареждания, много тайни и много повѣрителни! Блокирали квартала. Когато отварятъ печката вижлатъ, че тя гори, изкачатъ искри — архивата се гори!“ Премълчаватъ се, обаче, съзнателно свидетелскитъ показания, очакватъ се страшни разкрития!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Защо изгорихте архивата?

Л. Станевъ (раб): Нѣма никаква архива. Просто дойдоха петъ души, за да ме видятъ. Въпрѣки че този реакционенъ законопроектъ не е станалъ законъ, още стоятъ арестувани трима отъ делегатитъ. Единъ майоръ, който бѣше начело на полицията, лично предъ насъ, 10 души, смачка отъ побой Димчо Поповъ, Петъръ Сливковъ и др. и сега ги задържатъ, за да ги инквизиратъ. Защо? Защото дошли на една сбирка.

Вие виждате, че при тѣзи закони, достатъчно реакционни, които имаме, не се разрешава сбирка на 5 души. А какво ли ще стане, ако се прокара този законопроектъ? Този членъ забранява какъвто и да е сбирка, по какъвто и да е поводъ — било за гуляй, било за веселба — . . .

И. Косачевъ (нац. л): За гуляй е разрешено!

Л. Станевъ (раб): . . . забранява организационни събрания, забранява съвѣщания по каквито и да е въпроси. Ясно е за какво се създава този членъ. Законътъ за полицията и администрацията е достатъчно категориченъ по уреждането на тѣзи събрания, достатъчно силни сѣт и санкциитъ на закона за защита на държавата, за да нѣма нужда да се създава този реакционенъ законъ и особено този реакционенъ членъ, който забранява и у дома си да може единъ трудящъ се да се събере съ двама-трима свои близки.

И. Косачевъ (нац. л): „Трудящъ се“!

Л. Станевъ (раб): Да, трудящъ се, защото този законъ не е насоченъ противъ васъ.

В. Молловъ (д. сг): Не се знае.

Л. Станевъ (раб): Тѣй че ние сме противъ този законопроектъ. И г. министърътъ и постоянното присѣствие на Земледѣлския съюзъ ежедневно получаватъ съ хиляди протестни резолюции противъ този реакционенъ законопроектъ. Вие, разбира се, си правите отлупки. Ясно е какво целите вие съ този законопроектъ. Вие целите да спрете борбата на трудящитъ се селяни и работници, които се задушаватъ и вече умиратъ отъ гладъ, които сѣт въ безработица вие искате да имъ забраните да се борятъ; вие искате да умратъ мърщина безъ да могатъ да кажатъ, че сѣт гладни. Това е единъ ултра-реакционенъ законъ.

Ето защо ние — а това е желанието на всички трудящи се — предлагаме неговото отмѣняване.

Председателът: Има думата г. министърътъ на вътрешнитъ работи.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни представители! Това постановление въ законопроекта засѣга конспирациитъ, които сѣт забранени отъ законитъ. Въ комисията умислено се избра тази редакция: „забранено отъ законитъ събрание“ — не отъ властта, а отъ законитъ!

С. Омарчевски (з): Тамъ е въпросътъ — околийскиятъ началникъ какъ ще тълкува, кое събрание е забранено отъ законитъ?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Тукъ нѣма да тълкува никакъвъ околийски началникъ, нито приставъ, нито окръженъ управителъ.

Н. Стамболиевъ (з): Г. министре! Конспиративното събрание по законъ не може да се забранява — то се отрича. Никой не може да прави конспирация. Следователно, такова тълкувание не може да се даде. Събранията или сж забранени отъ закона, или сж разрешени.

Д-ръ А. Франгя (з): Да се прати този членъ въ комисията.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Моля ви се, г-да! Да се разберемъ! Това, което говорите вие, е съвсемъ неоснователно. Членътъ не казва, кое събрание е забранено, а предвижда наказания за устройване на забранени отъ законитѣ събрания.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Кон сж забранени отъ законитѣ събрания?

Н. Стамболиевъ (з): Преди всичко събрания съ законъ не се забраняватъ.

Председателтъ: Моля ви се, г-да, изслушайте г. министра!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Тукъ се касае за събрание, което има противодържавенъ характеръ, което има характеръ на конспирация.

Н. Стамболиевъ (з): Какъ ще установите, че едно събрание има противодържавенъ характеръ? Значи, ще трѣбва да се даде специално тълкувание на този текстъ, защото околийскиятъ началникъ може всѣко събрание да изтъкува като конспиративно.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Моля ви се, нѣма никакъвъ околийски началникъ да дава никакво тълкувание. Тълкуванието ще го дава съдътъ, който ще разглежда дѣлото.

Н. Кемилевъ (д. сг. Ц): Околийскиятъ началникъ ще дава тълкувание.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Никакъвъ околийски началникъ нѣма да дава тълкувание. Чакайте, г-да!

С. Омарчевски (з): Нека отиде този членъ въ комисията.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Добре, нека отиде въ комисията. Азъ нѣмамъ нищо противъ. Азъ само едно искамъ да кажа, че тукъ се говори за събрания, забранени отъ законитѣ и за тѣхъ се предвиждатъ наказания.

Д. Нейковъ (с. д): Селскиятъ кметъ законъ ли е? Той нѣма ли да забрани всѣкакво събрание.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Никакъвъ кметъ!

Министъръ В. Димовъ: Преследватъ се само конспиративнитѣ. Въпросътъ е за дефиницията.

Д. Нейковъ (с. д): Законътъ за защита на държавата забранява конспирациитѣ. Защо ще ги преследвате и съ този законъ?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Съгласенъ съмъ да се изпрати този членъ въ комисията, но искамъ да обясня, че се предвиждатъ наказания, за да има една репресия срещу ония, които правятъ конспирация противъ държавата.

Председателтъ: Има думата народниятъ представителъ г. Стойне Ризовъ.

С. Ризовъ (з): Г-да! Може би желанието на г. министра е, действително, да се ограничатъ конспиративнитѣ събрания. Обаче този чл. 43 може да докара да се подведе и най-невинниятъ подъ съдъ и докато се разправи той предъ съда, нему ще му одератъ кожата, ще му продадатъ воловетъ, ще му продадатъ дюкяна или имуществото. Докато той се оправя предъ съда, който ще тълкува дали е ималъ право да даде помѣщенieto си за дадено събрание, дали събранието е било конспиративно или е позволено отъ законитѣ, докато съдътъ разреши този въпросъ, тежко и горко на оня, който ще бъде подведенъ като ятакъ по закона за разбойничеството! Азъ мога да ви кажа единъ случай съ г. министъръ Вергилю.

Димовъ презъ стговористско време, преди 3 години. Той дойде въ нашия край да направи събрание. Имаше една наредба за събранията. Кой му даде помѣщение за събрание на закрито? Единъ селянинъ. Съгласно този членъ, ако той мине, не знамъ дали ще има нѣкой по селата да дава своето помѣщение за събрание, защото никой нѣма да знае дали събранието е разрешено или не. Нѣкой партизанинъ кметъ, който е всевластенъ въ село, ще каже: „Ще дадешъ помѣщенieto, но мисли му — има новъ законъ и, ако дадешъ помѣщенieto ще те съдятъ“. И никой нѣма да смѣе да даде помѣщение за събрание.

Така че, въпрѣки че г. министърътъ се съгласи да се изпрати този членъ въ комисията, мисля, че въ комисията този членъ трѣбва да се премахне изцѣло, защото текстътъ му е опасенъ.

Председателтъ: Има думата народниятъ представителъ г. Асенъ Бояджиевъ.

А. Бояджиевъ (раб): Най-напредъ трѣбва да посоча една игра, която е направена отъ комисията. Въ първоначалния текстъ въ гл. 4 — „Събрания и манифестации“ — се определяше кои събрания се забраняватъ. Сега отъ тая глава на законопроекта е премахнатъ този текстъ, въ който се казваше кои събрания се забраняватъ, но е оставенъ текстътъ, който определя наказателнитѣ санкции — това е именно чл. 44. Това не е направено за нищо друго, освенъ да се залъжатъ градскитѣ и селски маси, които така енергично протестираха противъ този законопроектъ, и да се създаде у тѣхъ илюзията, че законопроектътъ претърпява наистина нѣкакви видоизмѣнения, благоприятни за тѣхъ. И наистина въ този смисълъ се алармира пресата. Обаче въ сжщность виждаме, че се избѣгватъ само повторенията въ законопроекта, а сжщността си остава — забраната на събранията пакъ е оставена.

Обясненията, които даде г. министърътъ тукъ, сж крайно несъстоятелни, защото, ако се касае до конспиративнитѣ събрания, азъ се чудя дали г. министърътъ ще прилага този законъ, който предвижда сравнително помалки наказания, или ще приложи закона за защита на държавата. Азъ ви питамъ, г. министре: ако вие хванете едно тайно заседание на централния комитетъ на Комунистическата партия...

Х. Чолаковъ (з): Ама има ли Комунистическа партия?

А. Бояджиевъ (раб): Да, има, защото г. министърътъ и съдилищата казватъ, че има. — ... азъ питамъ: дали по този членъ ще подведете централния комитетъ или по закона за защита на държавата? Ако хванете едно нелегално организационно събрание, по кой законъ ще го подведете? Явно е, че тукъ има единъ опитъ неудаченъ отъ страна на г. министра да забули истинския смисълъ на този членъ отъ законопроекта. Въ никакъвъ случай не може да се възприеме това.

Освенъ това, какво е възможно? Казано е: „забранено отъ законитѣ събрание“. Ама сега тукъ законътъ забранява демонстрациитѣ и манифестациитѣ. И единъ джан-даринъ, единъ околийски началникъ ще каже: „Тѣзи 5 души, които бѣха събрани въ квартирата на този или онзи, бѣха събрани за да подготвятъ демонстрация или манифестация“. Ето ви отъ тамъ вече излиза тълкуванието, че това събрание или заседание е било незаконно и идва приложенieto на този законъ! А тѣзи хора може да сж разисквали въпроси за премахването на 8-часовия работенъ день, или за намалението на заплатитѣ, или пъкъ най-после тѣ може да сж били събрани на кафе. Но околийскиятъ началникъ...

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Никой нѣма право да дава свое тълкувание.

А. Бояджиевъ (раб): ... ще разбере, че се устройватъ конспирации, и ще ги подведе по този членъ. Следователно, не може въ никой случай да се приеме това обяснение за вѣрно.

Явно е, че този членъ е насоченъ, както каза и нашиятъ другаръ Лазаръ Станевъ, изключително противъ работническитѣ организации. Той може, разбира се, въ известни случаи да бѣде прилаганъ и по отношение на други, но главно неговиятъ смисълъ, неговата задача е да се нанесе ударъ на работническитѣ организации, на събранията, които ще правятъ работничитѣ и селянитѣ. На „Родна защита“ не само събранията, а и манифестациитѣ не се забраняватъ. Не знаа на Демократическия

сговоръ да сж били забранени манифестации, демонстрации и пр.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Забранени сж.

А. Бояджиевъ (раб): Явно е, че това е за работниците и селянитѣ. Като дойдемъ по-нататкъ на чл. 46, ще видимъ какъ се правятъ събранията. Не може една група работници въ дадено предприятие, които искатъ да подобрятъ положението си, да свикатъ събрание, защото нѣматъ организация съ завѣренъ уставъ.

Явно е, че съ този законъ вие искате да убиеете не само работническитѣ организации, но и самата класа и самитѣ селяни. Смыслътъ е ясенъ; именно това се преследва. Това г-о призна и г. министърътъ. Въпросътъ е да не могатъ работниците да обиятъ ударитѣ, които господаритѣ имъ нанасятъ, да не могатъ да осуетятъ едно намаление на заплатитѣ, да не могатъ да осуетятъ едно намаление на работното време, да не могатъ безработнитѣ да поискатъ помощъ, да не могатъ селянитѣ да се борятъ противъ екзекуциитѣ — съ една дума, да имъ се вържатъ ржцетѣ и краката, за да се улеснятъ подгисницитѣ при провеждането на тая политика, която искатъ да провеждатъ съ ваше съдействие и подъ ваше ржководство. Това е то истинскиятъ смисълъ на този членъ, па и на цѣлия законопроектъ.

Но г. министърътъ даде едно успокоение: „Може, най-после, да стане грѣшка, но сждтѣ ще си каже думата“. Знаемъ какъ сждтѣ ще си каже думата. Г. министре! Мене 4 месеца ме държахте въ затвора, докато сждтѣ си каже думата. Други по 6 месеца ги държаха въ затвора, докато сждтѣ си каже думата. Знаемъ ги какъ ставатъ тѣзи работи! И сега държите единъ народенъ представителъ нѣколко месеца въ предварителенъ арестъ, за да си каже сждтѣ думата. И маса работници държите въ затвора, за да си каже сждтѣ думата. Ше ги хвърлете въ предварителния арестъ и ще имъ опредѣлите гаранции по 50—100 хиляди лева и т. н. и нѣма да ги пуштете.

Но г. министърътъ се издаде каква е неговата задача, когато ставаше въпросъ да бжде премахната втората алинея на чл. 41 — за участието въ манифестации и демонстрации — която алинея е нѣщо чудовишно. Той каза: не ни трѣбватъ тѣзи организации. Вие искате да обезглавите работническото движение, г. министре! При всѣко събрание на работници вие ще ги арестувате и ще ги натикате въ затвора. Това е истинскиятъ смисълъ на законопроектъ. Нека тѣзи, които ще го гласуватъ, иматъ предъ видъ, че този законопроектъ надигна една мощна протестна вълна. Г. министърътъ самъ каза, че е получилъ стотици протестни телеграми. Вие трѣбваше да следите пресата, за да видите, че не само работническитѣ организации, но и общо-селски събрания и селски дружби протестиратъ срещу този чудовищенъ, реакционенъ законопроектъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Тъкмо обратното, г. Бояджиевъ! Азъ имамъ телеграми въ полза на законопроекта отвѣждже.

А. Бояджиевъ (раб): Защо го правите? Само два лафа. Правите го за това, защото нѣмате вече база подъ краката си: вашата база е стѣснена; вие нѣмате вѣра въ работниците, въ селянитѣ, въ трудящитѣ се и за това имъ връзвате ржцетѣ. Иначе не може. Опитвахте демагогията, какво ли не опитвахте, но не можакте да ги спечелите и сега вече обръщате лебелия край: не имъ позволявате никакви събрания, никакви заселания; ще имъ забраните и организациятѣ. Но вие знаемъ, че това е единъ ударъ върху работническото движение, върху работническата класа, върху трудящитѣ се селяни и за това мобилизираме работниците, селянитѣ и всички трудящи се да се борятъ и ще се борятъ противъ тоя ударъ. И помнете, че и писанитѣ закони често пѣти се превръщатъ въ парче хартия, и подъ напора на борбитѣ на маситѣ, които борби противъ тоя законъ ще продължатъ и следъ неговото приетане, тоя законъ ще бжде превърнатъ наистина въ парче хартия. (Ржкоплѣскания отъ работниците) Не може да има закони противъ недоволството у маситѣ: докато има гладни, докато има безработни, докато има мизерия, докато не се задоволяватъ нуждитѣ и интереситѣ на маситѣ, не съ закони ще спрете тѣхнитѣ борби. Тъкмо това е страшна илюзия, тъкмо това е наивностъ да се мисли, че съ закони ще можете да спрете тия борби. И Хитлеръ упражни голѣмъ, страшенъ тероръ, но не можа да унищожи работническото движение; арестува първитѣ дейци

и въпрѣки това отъ урнитѣ изкочиха петъ милиона гласове. Трѣбваше да се поставятъ кордони предъ урнитѣ...

Нѣкой отъ работниците: Запалиха и Райхстага.

А. Бояджиевъ (раб): Пкъ най-после имате примѣръ запалиха Райхстага, както въ Севлиево нападнаха черквитѣ.

С. Омарчевски (з): Не сж нападнати черквитѣ.

А. Бояджиевъ (раб): Но имайте предъ видъ сждо така, че както щете да прилагате тия закони, колкото щете да засилвате терора — азъ не казвамъ, че ни е безразлично: ние се боримъ и ще се боримъ — но въ края на краищата това недоволство, което идва тукъ отъ вашата политика, отъ политиката на цѣлокупната буржоазия, то нѣма да бжде спрѣно и то ще ви помете. Имате примѣръ отъ Демократическия сговоръ, който 8 години унищожава работническото движение и не можа да го унищожи: стигна само до тамъ, че въ София, ...

Министъръ В. Димовъ: Васъ не ви закачаха; тѣ ви покровителствуваха.

А. Бояджиевъ (раб): ... кждето въ миналото бѣха получавани 11.000 гласа, се получиха 20.000 гласа. Така че въ края на краищата, пакъ ви повтарямъ, ...

Министъръ В. Димовъ: 30 души ви докараха въ Парламента.

Р. Рангеловъ (раб): Не тѣ ни докараха, а народътъ ни докара.

А. Бояджиевъ (раб): ... подъ напора на борбитѣ на трудящитѣ се маси тоя законъ, съ всичкитѣ му реакционни членове, ще остане парче хартия, каго паметникъ за позора на Народния блокъ, въ който влизатъ демократически и народновластнически партии. (Ржкоплѣскания отъ работниците)

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Владимиръ Молловъ.

В. Молловъ (д. сг): Г. г. народни представители! Цѣлата глава, която съдържа наказателнитѣ постановления по този законопроектъ, има да претърпи много критики — не само това постановление, което сега се разисква, но и другитѣ, нѣкои отъ които минаха, а и тѣзи, които има да следватъ. Въ отношение на законодателната техника по всѣки единъ би могло да се каже, че трѣбва да бжде редактиранъ друго-яче или приведенъ въ съгласие съ други закони.

Специално по този членъ, на първо мѣсто. Отначало въ законопоректа имаше едно постановление, което засѣгаше възможността да се държатъ събрания на закрито или на открито. Тази глава се премахна, тя не съществува. Обаче щомъ тя се премахна, трѣбваше да бждатъ премахнати и наказателнитѣ постановления, които се намиратъ въ връзка съ тѣзи, които регулираха — така или иначе, правилно или криво, то не е въ случая материята за критика — този въпросъ. Законопоректътъ е за ограничение въоръженията; той е за събиране на оръжия; той не е за регулиране на материята по публичнитѣ събрания, демонстрациитѣ и т. н., следователно, по начало тѣзи наказателни постановления би трѣбвало да се премахнатъ, да не съществуватъ. Това едно.

Второ. Азъ изслушахъ обясненията на г. министра на вътрешнитѣ работи. Той каза следното: въ сега промѣнения текстъ на този членъ, който разискваме, е казано, че може да бжде приложенъ въ онѣзи случаи, които се отнасятъ до сбирки или срещи, или събрания, или каквото щете го кажете, които сж забранени отъ законитѣ. Азъ питамъ: кои закони въ България забраняватъ опредѣлени събрания? Азъ искамъ да разбера г. министра, че той мисли за наказателния законъ и за защитата на държавата, въ които се говори, че известни конспирации, както той се изрази или, по-добре технически, комплоти сж наказуеми. Но тѣ сж наказуеми по факта, че този комплотъ или тази конспирация сж наказуеми по нормата, която ги забранява, който участвува въ тѣхъ, се наказва. Участието въ комплотъ или конспирация или участието ...

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. Молловъ! Вие говорите по единъ членъ, който не сте прочели.

В. Молловъ (д. сг): Хайде де!

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Казано е: „Който даде място или помѣщение за устройване на забранено отъ законитѣ събрание“. Следователно, туй е едно субсидиарно постановление къмъ постановленията за комплота.

В. Молловъ (д. сг): Сега, г. министре, понеже казвате, че не съмъ чель законопроекта, азъ Ви питамъ: Вие чели ли сте закона за защита на държавата, въ който има туй постановление?

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Разбира се.

В. Молловъ (д. сг): Тогава защо предвиждаде тукъ постановления, които се пресичатъ съ закона за защита на държавата?

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Туй е специаленъ деликтъ — който даде помѣщение за една конспирация.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Но въ втората алинея е казано: „Който взема участие въ такива събрания“.

В. Молловъ (д. сг): (Къмъ министър д-ръ А. Гиргиновъ) Азъ съмъ чель много добре законопроекта. Ако Вие въ спокойно състояние прочетете законопроекта, сами ще се ужасите отъ това.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Какво ще се ужася? Азъ се ужасявамъ, като Ви слушамъ сега да си кривите душата като професоръ по наказателно право и да говорите работи, които не сж умѣстни.

В. Молловъ (д. сг): Какъ да не сж умѣстни? Има законъ и Вие ще приложите закона.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Въ случая нѣмате право.

В. Молловъ (д. сг): Вие сами се опровергавате съ втората алинея на този членъ.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Съ какво се опровергавамъ?

Д. Нейковъ (с. д): Фактътъ, че отъ всички страни Ви правятъ възражения, показва, че Вие трѣбва да се вслушате въ тѣхъ и да бъдете по-спокоенъ, защото действително ще направите фатална грѣшка.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Слушамъ, но когато се прави такава критика отъ единъ професоръ, когато отъ единъ професоръ се казва, че постановлението на този членъ нѣмало да бъде въ хармония съ наказателната система, азъ имамъ право да му възраза.

В. Молловъ (д. сг): Безспорно, не е въ хармония, защото този, който дава мѣсто за такава конспирация, нѣма освенъ да се привлече като съучастникъ въ конспирацията. Сега вие го отдѣляте съ едно отдѣлно име, но не може да го отдѣлите отъ конспирацията. Въ всѣки случай заключението е едно, че Вие сплитате двата състава — на закона за защита на държавата и на наказателния законъ съ този законъ. Господъ да е на помощъ на съднитѣ, които ще има да се справятъ съ тази работа!

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Ще се справятъ много добре!

В. Молловъ (д. сг): Недейте забравя и една друга предварителна работа за прилагането на тия постановления.

К. Пастуховъ (с. д): Г. министре! Отидешъ въ село да държишъ публично събрание. Излъзе, обаче, заповѣдъ, въ която се казва, че събранието е забранено възъ основа закона за защита на държавата.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Нѣма значение законътъ за защита на държавата тукъ. Това се касае, напр., за събрание за комплотъ, съставтъ на което е престѣпенъ и е забранено отъ законитѣ. Този, който даде помѣщение за такова, забранено отъ законитѣ събрание, той попада подъ ударитѣ на този членъ. Това го предвиждаме, за да туримъ една прѣчка на конспирацитѣ въ България.

Нѣкой отъ работницитѣ: Това е излишно.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Може да е излишно, но принципиално говорете.

К. Пастуховъ (с. д): Кой ще даде разрешение за събранието тогава?

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Този членъ не е за този случай.

Председателъ: (Звъни) Моля, г-да! Има думата г. Молловъ.

В. Молловъ (д. сг): Азъ свършвамъ, г. г. народни представители. Ако желаете, вие можете да гласувате това постановление. Ние, разбира се, нѣма да го гласуваме. Има, обаче постановления, които не се знае въ какви случаи, отъ кого и срещу кого ще се прилагатъ. Имайте предъ видъ това! Съ такова едно постановление се отварятъ вратитѣ не само за едно неточно, неясно и невъзможно приложение, но и за единъ произволъ, който може да бъде много опасенъ при нравитѣ, които съществувагъ у насъ въ известни времена, при известни управления. Затуй азъ мисля, че това постановление не трѣбва да се гласува.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Щомъ като Сговорътъ досега не бѣше гласувалъ такова постановление, сигурно, има опасностъ за васъ! (Възражения отъ сговоритѣ и работницитѣ)

В. Молловъ (д. сг): Това Ваше раздражение показва къде сте Вие, г. министре! Така насѣкъде ще откривате конспирации!

Председателъ: Има думата народникътъ представителъ г. Теодоси Кънчевъ.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Г. г. народни представители! Безспорно е, че наредбитѣ, които се съдържатъ въ чл. чл. 42 и 44 отъ настоящия законопроекта, сж най-същественигѣ измежду всички други. И добре прави народното представителство, че се спира върху тѣхъ, за да ги обсъди и да се види какво съдържание действително законодателътъ иска да вложи въ тия наредби.

Въ току-що приетия чл. 42, който става чл. 41, се говори за устройване на манифестации, демонстрации и други подобни, забранени отъ полицейската власт. Значи, не се изисква тукъ да има една забрана отъ закона, а полицейската власт, която въ настоящия случай се явява изразителка на волята на закона, издава една наредба, която съ факта, че изхожда отъ нея, се счита за законна и трѣбва да се изпълни. Може да бъде произволна, но щомъ я издава полицейската власт, тя е законна и нарушението ѝ влѣче санкциитѣ, предвидени въ чл. 42.

Спирамъ се сега на наредбата на чл. 44. Тамъ се казва: „забранено отъ законитѣ събрание“. И азъ си поставямъ тукъ въпроса, поставямъ го и на васъ и моля спокойно да се отговори отъ г. министра: кои сж събранията, забранени отъ закона? Защото ако има нѣкое събрание, забранено отъ другъ законъ, то въ него има предвидени съответни санкции, съответни наказателни наредби за нарушителитѣ. Спомена се тукъ за закона за защита на държавата. Тамъ има предвидени събрания, забранени отъ закона, но тамъ има предвидени и съответни санкции. Следователно, въ настоящия случай този текстъ се явява свършено излишенъ, защото всѣки законъ, който е забранилъ известни събрания, трѣбва, като логическо и правно последиствие, като резултатъ отъ тая забрана, да предвижда и санкцията.

Следователно, тукъ въ сжщностъ има едно прикритие. Тукъ понятието „забранено отъ законитѣ“ вие ще видите въ много случаи да се тълкува въ свързка съ наредбитѣ на чл. 42 и всичко, което изхожда като заповѣдъ, като забрана отъ полицейската власт, да се смѣта като забрана на закона. Друго логическо и правно тълкувание не ще може да се даде. Ако давате друго тълкувание и ако търсите другитѣ закони, които сж забранили едно или друго събрание, тогава този текстъ е излишенъ, защото въ другитѣ закони има санкции и то по-сериозни. И ако действително се даде това тълкувание на закона, че тукъ се визиратъ ония събрания, които сж забранени отъ други нѣкои закони, нѣмате нужда тогава да приповтаряте въ настоящия полицейски законъ единъ текстъ на други закони.

Следователно, ако на текста на чл. 44 се даде туй тълкувание, което азъ давамъ и което смѣтамъ, че е правилното, че се касае за забрани, предвидени въ други закони, този текстъ е излишенъ и затова Народното събрание не трѣбва да го гласува. Ако приемемъ тоя текстъ, той ще отвори вратитѣ на произволи и на тълкувания отъ мѣстни

администратори, които ще смътат, че всъква тѣхна производна наредба, всъкви тѣхнен капризъ, понеже изхожда отъ полицейската власт, по силата на чл. 42, е законна наредба, и ще я налагатъ произволно. Какво ще стане по-дире, дали ще оправдаятъ тѣзи хора, които ще станатъ жертва на такъвъ единъ произволъ — то е другъ въпросъ, но жертви ще се дадатъ и свободитѣ ще се погазятъ.

Касае се, следователно, за една наредба, която засѣга единъ отъ основнитѣ принципи на конституцията — свободата на събранията, свободата на мисълта и на съвѣстта. Когато вие ще ограничавате тия свободи, безспорно, ще трѣбва да бъдете особено грижливи и особено прецизно, точно да посочите ограниченията.

Азъ заключавамъ. Тълкуването, което дава г. министърътъ на наредбитѣ на чл. 44, е тълкувание, което въ сѣщностъ не отговаря на целта на този законъ, е тълкувание, което въ сѣщностъ отрича нуждата отъ наредбитѣ на чл. 44. Поради това ви моля, г. г. народни представители, да не гласувате чл. 44, да смѣтнете, че той е излишенъ, защото, ако има нѣкои събрания, забранени отъ специаленъ законъ, въ него има и санкцитѣ и споредъ него провиненитѣ ще се наказватъ.

Председателътъ: Има думата народниятъ представителъ г. Тома Константиновъ.

Т. Константиновъ (нац. с. т.): Г. г. народни представители! Въ този законопроектъ има прокарани известни наредби. Чл. 43 говори за този, който даде помѣщение за събрание, което не е позволено отъ полицията. Чл. 44 говори за афишитѣ и позивитѣ въ връзка съ забранени събрания.

Д. Нейковъ (с. д.): Черкезки наредби.

Т. Константиновъ (нац. с. т.): А въ чл. 41, който гласувахме преди малко, се говори за този, който устройва събрания, и за този, който отива на таква събрания. Това е, г. г. народни представители, една система отъ мѣрки, за да се задужи свободата на събранията, свободата на мненията, въобще свободата на гражданитѣ. Азъ намирамъ, че този законопроектъ е много реакционенъ и че е въ противоречие съ нашия основенъ законъ, конституцията, който дава право на гражданитѣ да манифестиратъ свободно своето мнение. Ако отидатъ да правятъ преврати, то е друга работа. Освенъ това, както каза г. Молдовъ, законопроектътъ юридически не е съставенъ добре. Чл. 41 казва, че който прави събрания, забранени отъ полицията съ заповѣдъ, се арестува и наказва. Следъ това въ чл. 43 се казва, че който дава мѣсто или помѣщение за устройване на събрания, забранени отъ законитѣ, се наказва. Който участвува, също се наказва. И представете си сега, г. г. народни представители, гласуванъ отъ васъ този законъ, съ тия текстове така неясни, така широки, така неопредѣлени, какъ ще се прилага отъ обикновени стражари, отъ обикновени кметове, отъ обикновени околийски началници, които нѣма да го разбиратъ. Тѣ ще иматъ този законъ предъ себе си и възъ основа на него ще забраняватъ всѣко събрание било въ село, било въ кварталъ. Това значи пълненъ тероръ, това значи пълно суспендиране правото на събранията на свободнитѣ граждани. Азъ намирамъ, че законопроектътъ е много преследенъ, че той ще суспендира правото и на опозицията за една по-сериозна борба. Ние желаемъ да се боримъ на легална почва. Този, който утре ще има властта, при този законъ ще отнеме свободата на гражданитѣ и ще забранява събранията. Единъ човѣкъ, който не е партизанинъ, но има помѣщение или кръчма, годни за събрания, като знае, че ако стане забранено събрание, ще го накажатъ съ затворъ до 6 месеца и съ глоба до 5.000 л., какъ ще се съгласи да си дава помѣщението за събрания? Прилагането на този законъ на практика ще значи пълно суспендиране правото на гражданитѣ да свикватъ събрания, да протестиратъ противъ наредбитѣ на властта и да изказватъ своето мнение въобще, по политическиятъ въпроси.

Председателътъ: Има думата народниятъ представителъ г. Кръстю Пастуховъ.

К. Пастуховъ (с. д.): Г. г. народни представители! Критиката, която се направи при първото четене на законопроектъ, ми даваше основание да предполагамъ, че той нѣма да излѣзе отъ комисията или поне ще излѣзе въ единъ съвършено новъ видъ, защото мнението на ораторитѣ при първото четене на законопроектъ бѣ, че той

е реакционенъ и пенавремененъ. И не само отъ тая страна (Сочи опозицията), но и отъ тамъ (Сочи мнозинството) доста оратори се изказаха въ смисълъ, че реакционенъ духъ вѣе отъ законопроектъ на г. министъръ Гиргиновъ. Даже азъ разбрахъ, че г. министъръ Гиргиновъ не е билъ запознатъ добре съ всички членове на законопроектъ. Освенъ това, той обеща, че въ комисията законопроектътъ ще претърпи сѣществени измѣнения.

Р. Рангеловъ (раб.): Той е работенъ отъ Драгановъ и Луковъ въ Дирекцията на полицията.

К. Пастуховъ (с. д.): Азъ взехъ думата, защото ми се вижда, че при прилагането на разглеждания членъ на практика ще е много мъчно да се направи разлика между законно разпореждане и полицейска наредба. Изразитѣ „събрания противни на законитѣ“ въ сѣщностъ се отождествява съ една наредба полицейска или съ една наредба на единъ кметъ, която кметътъ ще издаде по случай едно събрание, което нѣкой човѣкъ или нѣкой партия проектира да свика, да речемъ, въ нѣкое село. Мене за градоветѣ не ме е страхъ, защото тамъ най-после и да ви правятъ прѣчки, има инстанции, които да ги премакнатъ, пѣкъ най-сетне, днесъ ако ви осуетятъ събрание, утре можете да го свикате. Но представете си, отивате въ нѣкое село по време на избори и властта не желае да ви позволи да направите събрание — излѣзе една кметска разпореда, която забранява събрание, кметътъ казва, че това събрание е противно на законитѣ.

А. Стоевъ (з.): Не е така.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д.): Трѣбва да се мотивира заповѣдта.

К. Пастуховъ (с. д.): Защо ми възражавате, г. г. народни представители? Нека приемемъ, че действително събрание би било съ целъ противна на законитѣ, този случай, който взира г. министъръ Гиргиновъ. Каква заповѣдъ ще издаде тогава кметътъ? Нали пакъ ще издаде наредба възъ основа на закона, че забранява това събрание?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Никаква заповѣдъ, нито наредба.

К. Пастуховъ (с. д.): Мислите на усмотрението на кръчмаря или на другъ нѣкой да предоставите разрешението на въпроса, дали събрание е противъ законитѣ или е въ духа на законитѣ? Това не е ли твърде еластично, произволно?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Следътъ ще го каже.

К. Пастуховъ (с. д.): И азъ ви питамъ, ако би билъ кръчмарътъ добросъвестенъ, какъ би могълъ предварително...

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Какъвъ кръчмаръ?

К. Пастуховъ (с. д.): Събрание азъ ще го направя въ кръчмата или въ училището. Какъ би могълъ кръчмарътъ, или председателътъ на училищното настоятелство, или който да бъде другъ, да ми даде помѣщение да направя събрание, като не знае предварително какви сѣ моитѣ намѣрения, дали е противозаконна целта, която азъ преследвамъ съ събрание, или е напълно законна? Че вие не сте ли ходили по селата да правите агитации, не знаете ли какъ става на практика? Когато властта ще иска да се скрие задъ една полицейска наредба, ще използва тѣкмо този членъ отъ закона и ще каже: понеже събрание има една противозаконна целъ, не го разрешавамъ? Кой ще отсѣди тогава дали кметътъ издава една произволна заповѣдъ или пѣкъ заповѣдта е напълно въ духа на законитѣ? Като наказвате тѣзи, които отсѣдватъ помѣщенията си за противозаконни събрания, за да бъдете по-справедливи, предвидете поне 6 месеца наказание за онзи органъ на властта, който по единъ произволенъ начинъ не позволи едно събрание, като каже, че то е противозаконно. Това не е предвидено, а то би било доста съществено, за да ви предпази отъ произвола, който върлува навредъ по селата. Азъ мисля, че отъ този произволъ можемъ да се предпазимъ, само ако стоимъ по-близо до чл. 82 отъ конституцията, а именно, че събранията на открито поне не се нуждаятъ отъ никакъвъ полицейски контролъ и за тѣхъ не нужно разрешение, а сѣ напълно свободни. Доста е това, което законитѣ изисква — да бъде съобщено предварително на властта, че ще има събрание. И мисля, че критикъ задъ единъ отвѣ-

чени формули, вие отваряте вратите на голъми произволи на практика. И вие ги знаете, и азъ ги зная, знаят ги всички, които ще гласуватъ за и противъ. Ние, г. министри, нѣма да гледаме какво има по тази материя въ Франция или другаде, дето чувството на редъ и законностъ е доста развито, а ще гледаме България, дето чувството за произволъ е почти вродено и не трѣбва да му дадемъ възможностъ съ законенъ текстъ да се шири, а трѣбва да го ограничимъ. Ако вървимъ по този пътъ, защо да не възприемемъ това, което завчера се изнесе въ вестниците — че Светиятъ Синодъ ималъ намѣрение, по примѣра на Англия, да поиска въ недѣленъ день да нѣма никакви събрания, защото недѣлата била за постъ и молитва! Въ празникъ — също. А кога ще правимъ събрания? Въ дѣляникъ, когато хората отиватъ на нивите да работятъ? Така ли ще изпълнимъ нарежданията на нашата конституция?

Азъ ви моля, г. г. народни представители, вие, които сте били не само на власт, но и въ опозиция, да си спомните какви препятствия е срѣщала опозицията, особено въ селата, дето нѣма кому да се оплачете. Ние трѣбва да правимъ по-прецизни текстове на закона, за да не отваряме вратите на произвола. Инакъ прави биха били тѣзи. (Сочи работниците!) Азъ се присѣдиявамъ къмъ мнението, изказано отъ комунистическия депутатъ, че който е изгубилъ база, той прибѣгва къмъ насилие. Разбира се, азъ го казвамъ това не само за българската власт и за хитлеристите, но азъ мисля, че и Сталинъ е загубилъ база и затуй прибѣгва къмъ насилието. Азъ мисля, че не само въ Германия, но и въ Русия, ако всичко бѣше законно, почтено, щѣше да има свобода на събранията.

П. Напетовъ (раб): Въ Русия има най-голѣмата свобода на събранията.

К. Пастуховъ (с. д): Дето сж загубили базата, тамъ има произволи. И азъ, който съмъ привърженикъ на свободата и на демокрацията, имамъ по-голѣмо основание, въ съгласиѣ съ конституцията, да искамъ да се премахне този чл. 44 отъ законопроекта.

Ето защо азъ моля г. г. народните представители, както и г. министра, да се съгласятъ да се изхвърли този членъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ казахъ, че ще го обсъдимъ въ комисията.

К. Пастуховъ (с. д): Какво ще го обсъждате! Не сте ли ходили въ селата, когато сте били въ опозиция, и не знаете ли всички произволи, които се вършатъ? Махнете този членъ! Ако нѣкой върши престѣпна дейностъ, като свиква събрания безъ разрешение, както каза единъ отъ преждеговорившите, за това законите предвиждатъ санкции и наказанието нѣма да закъснѣе, стига да имате власт, която да действува по законъ и да бди. Властъ, която не бди, тя върши само произволи и прѣчи на честните хора, а нечестните могатъ да вършатъ своята работа.

Председателътъ: Има думата народниятъ представителъ г. Петко Напетовъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. председателю! Нѣма да се гласува този членъ. Само предложението да се правятъ, а не да се разисква, защото има предложение да отиде въ комисията.

П. Напетовъ (раб): Г. г. народни представители! Не само на организациите на Работническата партия и на други лѣви партии ще се забраняватъ събранията по силата на този членъ отъ законопроекта, но дори и отдѣлната личностъ ще попадне подъ ударитѣ на този драконовски членъ отъ законопроекта. Че това е така, азъ ще ви посоча единъ фактъ, който г. министърътъ има възможностъ да провери.

Преди нѣколко дни отидохъ на квартира у единъ членъ на Демократическата партия въ с. Горна-Баня — Стоянъ Димитровъ — за да се лѣкувамъ. Пазарявамъ квартирата за три месеци въ присѣдствието на жена му и на члена отъ Демократическата партия Гого Димитровъ, кръчмаръ въ селото и бившъ кметъ. Обаче господинътъ на другия день, като научилъ за съществуването на този членъ въ законопроекта, ми съобщава: „Г. Напетовъ! Предъ опасността, че утре въ квартирата може да стане събрание. . .“

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Друго е узналъ той.

П. Напетовъ (раб): „ . . . и да ме държи отговоренъ, моля Ви, освободете ми квартирата“. И сега азъ съмъ при

положението да му освобождавамъ квартирата, а той се отказва отъ дохода си, стаята му ще стои празна поради страха му отъ тоя членъ. Ето какъвъ е ефектътъ отъ тоя вашъ драконовски законопроектъ. . .

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Тога нѣма нищо общо съ законопроекта.

П. Напетовъ (раб): . . . и специално отъ чл. 44. Той, хазаинътъ, ме добре познава по-добре отколкото г. министъръ Гиргиновъ

Х. Чолаковъ (з): Значи, ще бъдете лишени отъ лѣкуване?

А. Бояджиевъ (раб): Фактъ е.

П. Напетовъ (раб): Тоя членъ се отнася не само за насъ, но и за лѣвите земледѣлци и други опозиционни партии

Председателътъ: Г. министърътъ на вътрешните работи предлага чл. 44, който става чл. 43, да се препрати въ комисията за ново проучване.

Т. Константиновъ (нац. с. т.): По-хубаво препратете цѣлиятъ законопроектъ!

Председателътъ: Моля г. г. народните представители, които приематъ това предложение на г. министра на вътрешните работи, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Чл. 45 става чл. 44. (Чете)

„Чл. 44. Позивите, афишите, хвърчащите листове и пр. издадени въ връзка съ забранени демонстрации и други подобни, се изземватъ по заповѣлъ на прокурора при окръжния съдъ. До издаванетоъ на такава заповѣлъ полицията взема мѣрки, за да спре и предотврати тѣхното разпространение“

Председателътъ: Има думата народниятъ представителъ г. Андрей Пеневъ

А. Пеневъ (раб): Г. г. народни представители! Вземамъ думата по чл. 45 който членъ е само една халка отъ общата верига реакционни постановления на този законопроектъ. Наистина, този чл. 45 се занимава изключително съ издадениите позиви, афиши, хвърчащи листове, които сж за подготовка на дадено събрание или манифестация. Въ него се казва: афишите и позивите, издадени въ връзка съ забранени демонстрации се изземватъ по заповѣлъ на прокурора при окръжния съдъ, а докато г. прокурорътъ си каже думата полицейските власти взематъ предварително мѣрки да турятъ рѣка на тѣзи позиви и афиши и да ги занесатъ въ участниците или въ обществената безопасност, за да бждатъ на безопасно мѣсто. Съ една речъ полицията, когато намѣри за добре, споредъ нейната преценка, да забрани като противозаконно едно събрание винаги ще туря рѣка на афишите и позивите, които, както казахъ, иматъ за целъ да подготвятъ събранията. Този членъ, както казахъ, е една халчица отъ общата верига реакционни постановления на законопроекта Народниятъ блокъ на 21 юний агитираше съ голѣмия лозунгъ: „Долу Сговорътъ, защото той е реакционенъ, защото неговата политика е реакционна.“ Това бѣше, разбира се, само лозунгъ за увеличаване на маситѣ, та да се добератъ до властта партията на блока, а когато тѣ вземаха вече властта въ своите рѣце, последователно гласуватъ реакционни закони, какъвто е и настоящиятъ. Но господата, които сж съгласни съ тѣзи постановления, които ги одобряватъ, които ги гласуватъ, нека да знаятъ, че съ тѣх тѣ хвърлятъ примка на шията на трудящите се, които нѣма да закъснѣятъ утре да имъ искатъ смѣтка за всичко това.

Ето защо ние считаме, че чл. 45 е една реакционна мѣрка, която се стреми да попрѣчи за подготовката на каквото и да било събрание.

Г. г. народни представители! Касае се за забрана на Работническата партия, на работническите организации да си кажатъ думата по нѣкой важенъ въпросъ. Искане се да се препрѣчатъ всички възможности, да не могатъ маситѣ да излизатъ да протестиратъ тогава, когато капиталистическата класа, когато буржоазията стоварва тежкия си юмрукъ върху тѣхните плещи. Затова представителитѣ на работническата класа сж противъ постановленията на

чл. 45, който става чл. 44, и правят предложение да бъде премахнат той изцяло.

Председателът: Има думата народният представител г. Жеко Маджаровъ.

Ж. Маджаровъ (з): Г. г. народни представители! Съдбата на чл. 45 ще зависи отъ съдбата на чл. 44, защото съдържанието на чл. 45 досежно позивитъ, афишитъ и пр. за забранени демонстрации ще зависи отъ редакцията, която ще бъде дадена на чл. 44. Азъ мисля, че и чл. 45 трѣбва да бъде изпратенъ въ комисията.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Това е право.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Не.

Ж. Маджаровъ (з): Ако чл. 44 получи друга редакция, отъ нея ще зависи и редакцията на чл. 45.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Нѣма нищо общо между чл. 44 и 45. Чл. 45 се отнася за изземване на позиви, афиши и пр., издадени въ връзка съ забранени демонстрации. Касае се само за забранени демонстрации.

А. Буковъ (з): Въ члена е казано: „демонстрации и др. подобни.“

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Ще махнемъ думитѣ „и други подобни“.

А. Буковъ (з): Да нѣма думитѣ „и други подобни“.

Ж. Маджаровъ (з): Ако въ комисията изхвърлимъ чл. 44, отъ чл. 45 нѣма да има нужда.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Чл. 45, който става чл. 44, се отнася за изземване по заповѣдъ на прокурора позиви, афиши и пр., издадени въ връзка съ забранени демонстрации, както онази демонстрация, която стана онзи день, преди която бѣхме свидетели да се разпространяватъ афиши, съ които се възбужда населението. Щомъ забраняваме известни демонстрации, трѣбва да предвидимъ изземване и на афишитѣ по заповѣдъ на прокурора при окръжния съдъ, издадени въ връзка съ тия демонстрации. Така че съгласенъ съмъ да се махнатъ думитѣ „и други подобни“, за да нѣма злоупотребления.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Да се каже: „демонстрации и манифестации“.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Да. Да се махнатъ думитѣ „други подобни“ и вмѣсто тѣхъ да се постави думата „манифестации“.

Председателът: Има думата народният представител г. Асенъ Бояджиевъ.

А. Бояджиевъ (раб): Азъ сѣщо смѣтамъ, че тоя членъ е въ връзка съ предидущия, по който току-що разисквахме, особено лѣкъ като се иматъ предъ видъ тия думи, за които сега се предлага да бѣдатъ изхвърлени. Редакцията на тоя членъ е толкова широка, че едно дребно афишче или нѣкаква поканка за обикновено заседание ще попаднатъ подъ наказателнитѣ разпорѣждания на тоя членъ, ще бѣдатъ изземвани и конфискувани, а разпространителитѣ имъ преследвани.

Но има и другъ въпросъ. Да речемъ, че искаме да устроймъ една демонстрация. Подаваме заявление 48 часа преди демонстрацията. Получаваме разрешението половинъ день или нѣколко часа преди демонстрацията. Кога ще се печататъ афишитѣ, кога ще се разпространяватъ, кога ще се проагитира демонстрацията?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Това нѣма нищо общо съ този членъ.

А. Бояджиевъ (раб): Въ законопроекта е казано, че за неразрешени събрания не могатъ да се издаватъ и разпространяватъ афиши. Щомъ получимъ късно разрешението, не ще можемъ да намѣримъ нито печатаръ, който да печата афишитѣ, нито вестникъ, където да помѣстимъ съобщението, защото възъ основа на тоя членъ вестникътъ, въ който е помѣстено съобщението за събранието или за демонстрацията, се изземва. Даже едно момче не ще можемъ да намѣримъ да разнесе афишитѣ за събранието или манифестацията.

А. Буковъ (з): Касае се само за манифестации и демонстрации. Какво лаешъ!

А. Бояджиевъ (раб): Въ допълнение на това, което каза другарътъ Андрей Пеневъ, азъ мисля, че и тоя членъ трѣбва да бъде премахнатъ, както и предидущиятъ.

Председателът: Г. министърътъ на вътрешнитѣ работи предлага въ чл. 45, който става чл. 44, да се заличатъ думитѣ „и други подобни“, като се замѣнятъ тия две думи съ думата „манифестации“. Така щото чл. 45, който става чл. 44, добива следната редакция: „Позивитѣ, афишитѣ, хвърчещитѣ листове и пр., издадени въ връзка съ забранени демонстрации и манифестации, се изземватъ по заповѣдъ на прокурора при окръжния съдъ. До издаването на такава заповѣдъ, полицията взема мѣрки, за да се спре и предотврати тѣхното разпространение“.

Моля ония г. г. народни представители, които приематъ чл. 45, който става чл. 44, така, както го прочетохъ, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Чл. 46 става чл. 45. (Чете)

„Чл. 45. Тия, които продължаватъ да принадлежатъ къмъ организации или дружества безъ утвърдени уставы, съгласно чл. 2 отъ закона за училищата и дружествата, се наказватъ: а) организаторитѣ — съ тъмниченъ затворъ отъ 3 месеци до 1 година и глоба до 10.000 лева; б) членоветѣ — съ тъмниченъ затворъ до 6 месеци и глоба до 5.000 л.“

Председателът: Има думата народният представител г. Георги Говедаровъ.

Г. Говедаровъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ намирамъ, че текстътъ на чл. 46 се нуждае отъ едно пояснение. Казано е: „Тия, които продължаватъ да принадлежатъ къмъ организации или дружества безъ утвърдени уставы“, се наказватъ. Азъ смѣтамъ, че това не е достатъчно. Може, по една или друга причина, едно дружество или една организация да не е представила за утвърждение своя уставъ; може властта безъ достатъчно законно основание да разтака, дори да откаже утвърдението на устава на дадено дружество или на дадена организация. Загоча смѣтамъ, че по-правилно ще бъде членътъ да се редактира така: тѣзи, които продължаватъ да принадлежатъ къмъ организации или дружества, утвърждаването на чиито уставы е отказано или чиито уставы противоречатъ на действувашитѣ закони.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ съмъ съгласенъ и този членъ да отиде въ комисията, защото е по-комплицираниъ.

А. Бояджиевъ (раб): Следъ това ще се разисква ли?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Ще се разисква, разбира се.

Председателът: Които приематъ предложението на г. министра на вътрешнитѣ работи, щото чл. 46, който става чл. 45, да се препрати въ комисията за ново проучване, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Чл. 47 става чл. 46. (Чете)

„Чл. 46. На лицата, издрѣжката на които е тежала върху органъ на властъ или на действуващо въ помощъ на полицията частно лице, загинали при преследване на престѣпници, се отпуща, по докладъ на министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве, отъ Министерския съветъ еднократна помощъ до 100.000 лева, споредъ служебното, семейното и общественото положение на загиналото лице. По докладъ на министра на вътрешнитѣ работи, Народното събрание може да опредѣли пенсия за лицата, издрѣжката на които е тежала върху загиналото при преследване на престѣпници частно лице, действуващо въ помощъ на полицията“.

Председателът: Има думата народният представител г. Никола Поповъ.

Н. Поповъ (раб): Г. г. народни представители! Съ този чл. 47, който става чл. 46, се насърчаватъ отдѣлни личности, особено на органи на властта, да вършатъ убийства въ време на манифестации, събрания и пр. На тѣхъ, ако пострадатъ, ще имъ се даде обезщетение, а на онѣзи, които се бранятъ и паднатъ жертва, нѣма предвидено обезщетение. Ето защо ние се обявяваме противъ тоя членъ и искаме неговото премахване.

Председателъ: Моля ония г. г. народни представители, които приематъ . . .

А. Бояджиев (раб): Искамъ думата.

Председателъ: Искайте думата навреме, защото при гласуването думата не се дава.

А. Бояджиев (раб): Членътъ още не е гласуванъ.

Председателъ: Които приематъ чл. 47, който става чл. 46, тъй, както се прочете отъ докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Л. Станев (раб): Гласувайте помощи за убийцитѣ!

А. Бояджиев (раб): Г. председателю! Азъ искахъ думата преди гласуването.

Председателъ: Гласуването стана.

Докладчикъ А. Кантарджиев (д): Чл. 48 става чл. 47. (Чете)

„Глава VI. Процедура

Чл. 47. Всички престѣпления по този законъ се констатираватъ съ актове отъ надлежнитѣ полицейски органи. Тия актове, заедно съ произведеното по случая дознание, се изпращатъ на прокурора при окръжния съдъ или на мировия съдия по подсѣдностъ.

Председателъ: Моля ония г. г. народни представители, които приематъ чл. 48, който става чл. 47, тъй, както се прочете отъ докладчика, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиев (д): Чл. 49 става чл. 48. (Чете)

„Чл. 48. Мѣрката за неотклонение на обвиняемитѣ по чл. чл. 25, 26, 35 ал. 2, 39, е задържане подъ стража.

Когато не е било извършено предварително следствие, мѣрката за неотклонение се взема отъ съда по предложение на прокурора или отъ мировия съдия“.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Жеко Маджаровъ.

Ж. Маджаров (з): Ние измѣнихме алинея втора на чл. 36, който стана чл. 35, относно наказанието.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Не. Остава си старото положение: касае се за въоръжено насилие срещу органи на властъ.

Председателъ: Моля ония г. г. народни представители, които приематъ чл. 49, който става чл. 48, както се прочете отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиев (д): Чл. 50 става чл. 49. (Чете)

„Чл. 49. Присѣдитѣ на съдилищата, издадени по настоящия законъ, подлежатъ на обжалване на общо основание.

Председателъ: Които приематъ чл. 50, който става чл. 49, тъй, както се прочете отъ докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиев (д): Чл. 51 става чл. 50. (Чете)

„Глава VII.

Преходни наредби.

Чл. 50. Наредбитѣ на настоящия законъ не се отнасятъ до войската и полицията, за които носенето на оружие, отъ какъвто и да било видъ и естество, и набавянето на такова се урежда по специални закони и наредби“.

Председателъ: Които приематъ чл. 51, който става чл. 50, тъй, както се прочете отъ докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиев (д): Чл. 52 става чл. 51. (Чете)

„Чл. 51. Въ срокъ отъ три месеци, а за градоветѣ — единъ месецъ, следъ публикуването на настоящия законъ въ „Държавенъ вестникъ“ ще следва да се декларира,

чрезъ мѣстното околийско управление, градоначалството или полицейското команданство, предъ Дирекцията на полицията оръжието, съхранявано въ частнитѣ домове и мѣста, а сѣщо така и да се поиска позволително за носене на оръжие, съгласно чл. 10, като се внесе и предвидената такса.“

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Данаиловъ.

Г. Т. Данаилов (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ искамъ само да поставя единъ въпросъ на г. министра, защото въ този законопроектъ сѣ смѣсени много материи: правото за носене оръжие, демонстрации и т. н.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Той е за обществената сигурностъ.

Г. Т. Данаилов (д. сг): Моля Ви се! Азъ поставямъ този въпросъ: въ време на избори, постановленията на тоя законопроектъ, колкото се отнасятъ до събрания, ще бѣдатъ ли въ сила?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Въ тоя законопроектъ за събранията нѣма нито дума.

Г. Т. Данаилов (д. сг): Да, ама защо да повтарямъ това, което се каза преди менъ и преди Васъ — че всѣко събрание може да бѣде забранено?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Ама за събрания нѣма нищо въ законопроекта.

Г. Т. Данаилов (д. сг): Моля! Азъ искамъ Ви да разясните, че законопроектътъ не се отнася до ония мирни събрания, които ставатъ по време на избори, каквито и да бѣдатъ тѣ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Безспорно така е, г. Данаиловъ. И за да подкрепя това, което сега твърдя, казвамъ, че въ цѣлия законопроектъ нѣма дума за събрания. За такива става дума само въ онзи членъ, който се препрати въ комисията — за даване помѣщение на тайни забранени конспиративни събрания. Никакви политически събрания не се визиратъ тукъ.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Жеко Маджаровъ.

Ж. Маджаров (з): Г. министре! Въ комисията ние приехме следната редакция: „Въ срокъ отъ три месеци — за селата . . .“ Прибавихме думитѣ „за селата“. Тия думи изглежда, че сѣ пропуснати при печатането, затова моля да се прибавятъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Да, изпуснати сѣ. То е печатна грѣшка. — Текстътъ е погрѣшно напечатанъ, г. председателю. При напечатването му сѣ пропуснати думитѣ „за селата“. Този членъ трѣбва да гласи така: „Въ срокъ отъ три месеци — за селата, а за градоветѣ — единъ месецъ, следъ публикуването на настоящия законъ въ „Държавенъ вестникъ“ . . .“ Значи, въ първия редъ следъ думитѣ „три месеци“ се прибавятъ думитѣ „за селата“.

Председателъ: Моля ония г. г. народни представители, които приематъ чл. 52, който става чл. 51, тъй, както ще го прочита азъ: (Чете) „Въ срокъ отъ три месеци за селата, а за градоветѣ — единъ месецъ следъ публикуването на настоящия законъ въ „Държавенъ вестникъ“ ще следва да се декларира, чрезъ мѣстното околийско управление, градоначалството или полицейското команданство, предъ Дирекцията на полицията оръжието, съхранявано въ частнитѣ домове и мѣста, а сѣщо така и да се поиска позволително за носене на оръжие, съгласно чл. 10, като се внесе и предвидената такса“, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиев (д): Чл. 53 става чл. 52. (Чете)

„Чл. 52. Наредбитѣ на закона за взривнитѣ вещества и оръжията, дотолкова, доколкото не сѣ отиѣнени съ настоящия законъ, си оставатъ въ сила“.

Председателъ: Които приематъ чл. 53, който става чл. 52, така, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Чл. 54 става чл. 53. (Чете)

„Чл. 53. Настоящият законъ влиза въ сила следъ публикуването му въ „Държавенъ вестникъ“.

Председателъ: Който приема чл. 54, който става чл. 53, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме къмъ следната точка отъ дневния редъ — второ четене на законопроекта за разяснение и допълнение чл. 2, алинея трета, отъ закона за опрощаване глобитъ за закъснение върху прѣжитъ данъци, данъка върху материалитъ, отъ които се вари ракия, и акциза на виното.

Докладчикъ по този законопроектъ е народниятъ представителъ г. Иванъ Василевъ, когото моля да заеме мѣстото си.

Докладчикъ И. Василевъ (з): (Чете)

ЗАКОНЪ*)

за разяснение и допълнение чл. 2, алинея трета, отъ закона за опрощаване глобитъ за закъснение върху прѣжитъ данъци, данъка върху материалитъ, отъ които се вари ракия, и акциза на виното и за измѣнение и допълнение чл. чл. 5 и 8 отъ закона за трудовата повинность“.

Председателъ: Моля ония, които приематъ заглавието на законопроекта тъй, както се прочете отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Василевъ (з): (Чете)

„Чл. 1. Освобождаватъ се отъ наложенитъ до 1931 г. включително глоби по чл. 79 отъ правилника по прилагане временната трудова повинность ония повинничари, които за всички неотработени или неоткупени отъ тѣхъ дни, отработятъ или откупятъ до края на 1933 г. само 10 дни. Съ изпълнението на това, подлежащитъ на временна трудова повинность се считатъ за напълно изправни по временната си трудова повинность за времето до края на 1931 г.

„Ония, които до влизането въ сила на настоящия законъ сж се отчели съ работа или съ пари за по-малко отъ 10 дни, иматъ право до края на 1933 г. да отработятъ или откупятъ само неотчетенитъ дни.

„Размѣрътъ на откупа въ тия два случая е 50 л. на день.

„На неиздѣлжилитъ се по горния начинъ до края на 1933 г. повинността автоматически се превръща въ пари и се събира по 150 л. за всѣки неотчетенъ (до десетъ) день“.

Председателъ: Моля, които приематъ чл. 1 отъ законопроекта така, както се прочете отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Василевъ (з): (Чете)

„Чл. 2. Освенъ предвиденитъ въ чл. 5 отъ закона за трудовата повинность категории лица, освобождаватъ се отъ трудова повинность още и:

„1. Служащитъ въ полицията и трудовата повинность, които по закона иматъ право на установена униформа;
2. Свещенослужителитъ отъ разнитъ вѣроизповѣдания, които священодѣйствуватъ и изпълняватъ религиозни обряди.

„Забележка II къмъ чл. 5 се заличава“.

Председателъ: Моля, които приематъ чл. 2 отъ законопроекта така, както се прочете отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Василевъ (з): (Чете)

„Чл. 3. Предвидениятъ въ чл. 8, алинея втора, отъ закона за трудовата повинность размѣръ на откупа отъ временна трудова повинность за 1933 г. и следващитъ календарни години се опредѣля 30 л. дневно.

„Отчитането на тая повинность въ градоветъ ще става чрезъ откупъ въ пари. Допуска се отработването въ натура само за лицата, които най-късно два дена до датата, опредѣлена за повикване на работа, заявятъ такова желание въ съответното общинско управление“.

Председателъ: Моля, които приематъ чл. 3 отъ законопроекта така, както се прочете отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

*) За текста на законопроекта, прѣтъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 40.

Минаваме къмъ следната точка отъ дневния редъ — одобрение предложението за отпускане народна пенсия на писателя **Антонъ Страшимировъ**.

Моля единъ отъ г. г. секретаритъ да прочете предложението.

Секретаръ С. Лоловъ (д): (Прочита предложението изцѣло, заедно съ мотивитъ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 34)

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Геновъ.

Г. П. Геновъ (р): Г. г. народни представители! Направено е предложение за даване народна пенсия на народния писателъ и поетъ **Антонъ Страшимировъ**. Нѣма защо да повтарямъ предъ васъ неговитъ заслуги. Следъ смъртта на Вазова, следъ смъртта на Михайловски, следъ смъртта на Пенчо Славейкова и на Яворова, той е днесъ, който носи факела на българската литература и на българската култура. Народното събрание ще изкаже една признателность къмъ заслужилия писателъ, като му гласува една малка народна пенсия, съ която той да може да прекара последнитъ дни на своя животъ.

Като вносител на това предложение, азъ моля народното представителство да го одобри, като пенсията отъ 3.000 л. бѣде повишена на 4.000 л., защото при сегашното положение на писателя, смѣтамъ, че пенсия отъ 3.000 л. е твърде малка за него.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Русенъ Атанасовъ

Р. Атанасовъ (раб): Г. г. народни представители! Съ предложението, което разискваме, се иска да се отпусне пенсия на писателя **Антонъ Страшимировъ**. Преди всичко трѣбва да видимъ, кой е **Антонъ Страшимировъ**. Въ предложението се казва, че той е народенъ писателъ. Ние, българскиятъ народъ, го познаваме много добре, тъй както и той насъ познава.

Министъръ В. Димовъ: Нали той защищаваше народа презъ септемврийскитъ събития?

Р. Атанасовъ (раб): Той казва, че българската буржоазия е клала българския народъ тъй, както турцитъ не сж го клали. Той възпѣва трудящия се народъ — предимно селянина — и неговитъ мъжи, говори за селянката, говори за селската хижа, говори за иконостаси и кандила. А селянинтъ не го интересуватъ кандилата.

Министъръ В. Димовъ: Сигурно нищо не си чель отъ него.

Г. Т. Данаиловъ (д. ср): Когато се говори за едно лице въ Народното събрание, не се приказватъ такива работи. Той е голѣмъ български писателъ.

А. Капитановъ (з): (Къмъ работницитъ) Литературната частъ на него ли възложихте?

Н. Стамболиевъ (з): (Къмъ А. Бояджиевъ) Асене! Тази демагогия е излишна. Ти да бѣше станалъ да говоришъ — разбирамъ.

Р. Атанасовъ (раб): За децата на ония български писатели, като **Гео Милевъ** никой не се грижи, а на този писателъ, който защищава интереситъ на българската буржоазия, щедро се откупува неговия умъ, защото и той щедро ѝ служи. Ние, трудящитъ се, не можемъ да се съгласимъ да се отпускатъ пенсии на писатели, които сж противъ трудовия народъ.

Х. Чолаковъ (з): Кои писатели защищаватъ интереситъ на народа? Ти кои си чель?

Р. Атанасовъ (раб): **Гео Милевъ**.

Х. Чолаковъ (з): Ти чель ли си нѣщо отъ него?

Р. Атанасовъ (раб): Каквото съмъ прочель, това и зная. Ние заявяваме, че сме противъ отпускането на тая пенсия.

А. Бояджиевъ (раб): Искамъ думата. (Възражения отъ мнозинството)

Нъкой отъ мнозинството: По единъ отъ група може да се изказва.

Председателътъ: Има думата народниятъ представителъ г. Теодоси Кънчевъ.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Г. г. народни представители! Не се считамъ компетентенъ да влизамъ въ преценка на литературните достойнства на трудоветъ на който и да било нашъ писателъ. Не оспорвамъ, обаче, качеството на г. проф. Геновъ да даде една или друга преценка на дейността на единъ литераторъ, на единъ художникъ, на единъ човѣкъ на творческата мисль въобще. Въ настоящия случай, който ни занимава, казвайки тия предварителни думи, азъ нѣма, следователно, да влизамъ въ преценка на дѣлото на г. Страшимировъ — дѣло, което отъ едни може да бѣде одобрено, а отъ други да бѣде критикувано — но ще застава по този случай на едно принципиално становище, което ще моля да бѣде възприето отъ г. г. народните представители.

Азъ считамъ, че системата на инцидентно законодателствуване въ тази областъ е система пакостна, е система, която не трѣбва да продължава. Азъ считамъ, че трѣбва да се установи единъ редъ, при който хората на художествената мисль, хората на литературното творчество, хората, които сѣ идейни факли въ нашия народъ, да могатъ — при известни условия — да получатъ действително подкрепа отъ държавата. Мизерствуващиятъ талантъ трѣбва да получи подкрепата на държавата, която цени неговото дѣло, която цени дѣлото на идейния пионеръ въ нашата трудна и тежка действителностъ. Но ако ние така инцидентно, чрезъ връзките, които едни или други лица могатъ да иматъ съ нашитъ другари тукъ, внасяме предложения и ги приемаме, . . .

Г. П. Геновъ (р): За Страшимировъ това не е вѣрно.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): . . . безспорно е, че, ако едни бждатъ задоволени, маса други ще продължаватъ да тънатъ въ мизерия и оскѣдностъ, безъ да иматъ куражъ да се обърнатъ за помощъ къмъ Народното събрание, защото мнозина ще счегатъ, че това е подъ тѣхното лично достойнство и ще очакватъ това тѣхно достойнство да бѣде оценено отъ представителитъ на държавата.

Ние имаме Министерство на народната просвѣта — най-компетентниятъ институтъ въ тази областъ; въ това министерство има културно отдѣление, хората тамъ сѣ компетентни да преценятъ литературните и художествени достойнства, общественитъ заслуги, тѣ ще могатъ да посочатъ начина, по който да се помогне на таланта. И когато единъ талантъ ще получи отъ българската държава една или друга помощъ, той не трѣбва да я получи като дарение, не трѣбва да я получи като милостъ, а трѣбва да я получи като заслуга, трѣбва да я получи като едно свое право. Както държавнитъ служители получаватъ пенсии или друга помощъ, така и този, който се е посветилъ да служи на народа си — да бѣде фаръ въ пътя, по който народътъ трѣбва да се движи — трѣбва, когато е въ нужда, да получи помощта на държавата като едно свое право, безъ да може да му се хвърли единъ или другъ упѣкъ или безъ да бѣде повече или по-малко покурсею неговото лично достойнство. А дали ще има той такова право — това ще преценятъ, както казахъ, културнитъ институти въ министерството, компитентнитъ хора, хората, които действително сѣ подготвени да се произнесатъ. Нека ние тукъ, 200 и толкова души, да не бждемъ претенциозни да мислимъ, че знаемъ всичко. Азъ бихъ задалъ въпроса, колцина сѣ отъ насъ, които познаватъ литературнитъ заслуги и достойнства не само на Антонъ Страшимировъ, но и на много други — на Стаматовъ, на Кирилъ Христовъ, на Влайковъ, на Пенчо Славейковъ и т. н. и т. н.? Защо ние тукъ ще си припишемъ една компетентностъ, която нѣмаме и ще гласуваме за едно предложение, което инцидентно се внася отъ едни или други, безъ въ сщностъ да сме получили едно компетентно освѣтление по въпроса, който ще решаваме днесъ, когато безспорно е, че и за последната стотинка ще трѣбва да се мисли?

Ето защо азъ считамъ, че този начинъ на процедиране съзбожа въ себе си нѣщо порочно, нѣщо, което подбива достойнството на тѣзи, които искатъ да имъ се помогне, поради което бихъ молилъ г. министра на народната просвѣта, представляванъ тукъ отъ уважаемия замѣстникъ на г. министър-председателя, да си вземе нуждната бележка, да вземе актъ отъ това.

Най-после, може да се изработи единъ законъ, съзбожащъ общи постановления, по силата на които всѣки единъ нуждаещъ се труженикъ на творческата мисль, всѣки талантъ, въ рамките на нашитъ възможности, да

може да получи — безъ унижение, не като даръ, а като право — помощта на българската държава. Българската държава е длъжна да подкрепи своитъ изнемогващи идейни пионери, тя е длъжна да даде помощъ на тѣзи, които действително творятъ най-ценнитъ нейни съкровища въ областта на литературата, на художеството, въ областта на туй, което действително е изразъ на таланта, на качествата, които единъ народъ може да прояви.

Ето защо, като поставямъ въпроситъ на едно принципино становище, безъ да се произнасямъ по въпроса, дали г. Страшимировъ трѣбва или не трѣбва да получава народна пенсия, азъ считамъ, че трѣбва да се тури край на този начинъ на процедиране.

Н. Стамболиевъ (з): Г. Кънчевъ! Въ миналата Камара какъ процедирахте по тия въпроси? Нали все по частенъ редъ се внасяха такива предложения? На г. Влайковъ какъ искахте да се отпусне пенсия — нали по частенъ редъ?

И. Лѣкарски (д. сг. Ц): Миналата Камара не разгледа законопроекта за пенсия на г. Влайковъ.

Н. Стамболиевъ (з): Тя го разгледа, но пропадна, защото се установи, че г. Влайковъ има доходи. Вземете стенографскитъ дневници да видите.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Г. г. народни представители! Азъ ви моля да се издигнемъ на нуждната висота, когато разглеждаме този въпросъ — който трѣбва да се разглежда безъ огледъ на лични съображения (Възражения отъ мнозинството), безъ огледъ на симпатии, а трѣбва да потърсимъ оня институтъ, който е компетентенъ да се произнесе по качествата и заслугитъ на лицата, които ще получатъ една или друга помощъ отъ държавата. И повтарямъ: тази помощъ тѣ не трѣбва да я получатъ като дарение, а като едно тѣхно право. Въ по-миналата Камара бѣше внесенъ подобенъ законопроектъ, който мина на първо четене и отиде въ комисията. И сега въ реда на тия мисли азъ се спирамъ и на тази: не е ли възможно при Министерството на народната просвѣта да се организира даже фондъ за подкрепа на нуждаещи се писатели, художници и други таланти, които нашата страна е родила и които изнемогватъ?

А. Капитановъ (з): По сщчество кажете нѣщо — дали сте за, или сте противъ.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): По сщчество азъ казахъ, че не бива инцидентно да законодателствуваме.

Г. П. Геновъ (р): Правите диверсия. Разправяте за голѣми идейни фарове, обаче нѣмате куражъ да вдигнете ржка за даване пенсия на този човѣкъ.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): И затова азъ предлагамъ съответното министерство да изработи . . .

Г. П. Геновъ (р): Трѣбва да убие човѣка, па тогава да му дадете помощъ. Това е недостойно за Васъ! Единъ културенъ човѣкъ не може така да говори.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Г. Геновъ! Вие искате да бждете пенкилеръ въ тази Камара, но никаква последователностъ не проявявате. Недейте ме оскѣрбява. Вие правите едно лично угодничество.

Азъ изказвамъ това мнение и моля Народното събрание да изкаже пожелание, да се изработи една обща наредба, по която нуждаещи се литератори, художници и други таланти въ тази страна да могатъ да получатъ действително една народна пенсия. Азъ не одобрявамъ това инцидентно законодателство.

Н. Стамболиевъ (з): Каквото именно вие имахте 8 години.

Председателътъ: Има думата народниятъ представителъ г. Асенъ Бояджиевъ.

А. Бояджиевъ (раб): Г. г. народни представители! Поводъ да взема думата ми даде репликата на г. министъръ Вергилъ Димовъ и речта, която произнесе г. Теодоси Кънчевъ.

Свършено вѣрно е, че навремето, следъ септемврийското въстание, което бѣше смазано по единъ невиджанъ жестокъ начинъ, Антонъ Страшимировъ каза едни исторически думи: „Клаха народа си, както турчинъ не го е клалъ“.

Н. Стамболиевъ (з): Той ги нарича убийци, и тѣ нѣма защо да се сърдятъ, защото сѣ такива.

А. Бояджиевъ (раб): Вѣрно е също така, че следъ като настѣпи оная страшна реакция следъ 1923 г. и следъ 1925 г. полиръ агентата въ катедралата „Св. Недѣля“, Антонъ Страшимировъ бѣше на фронта на борбата се работническа класа и тогващото се селячество. Това е свършено вѣрно. Той тогава издаваше свой вестникъ „Ведрина“; той издаде и своя прочутъ романъ „Хоро“, за който бѣше арестуванъ въ Дирекцията на полицията и битъ отъ тогвашия началникъ на политическата служба Светозаръ Митевъ вѣрно е, че по поводъ на този романъ бѣше заведенъ и процесъ срещу него. Вѣрно е, че даже и тия, които бѣха разпространявали този романъ, бѣха сждени, защото въ него се даваше една наистина страшна картина на преживѣнитѣ събития.

И питамъ се сега: дали за тая му дейность искате днесъ да му отпуснете пенсия? Съвсемъ не. Защото, ако за тази му дейность искате да му отпуснете пенсия, не бива да забравяте, че има и други още по-големи борци, на които също така трѣбва да дадете пенсия. Това сѣ близикитѣ на безследно изчезналитѣ и убити презъ време на събитията. Но за тѣхъ вие две пари не давате, за тѣхъ не мислите и сигурно никога нѣма да имъ дадете никаква пенсия или помощ.

Нѣкой отъ земеделцитѣ: Какво плачете на чужди гробища!

А. Бояджиевъ (раб): Дуги сѣ мотивитѣ, които ви каратъ да отпускате пенсия на Антонъ Страшимировъ. То е заради туй, защото той издустна ози фронтъ, на който стоеше презъ годинитѣ 1925—1927 г., и сега е на сѣщия фронтъ, на който стоите и вие, Земеделскиятъ съюзъ, и всички, които представляватъ сега Народния блокъ — на фронта на реакцията.

А. Капитановъ (з): На фронта на народа.

Н. Стамболиевъ (з): Пенсии не се отпускатъ за това — кой на какъвъ фронтъ е застаналъ.

А. Бояджиевъ (раб): . . . на фронта на фашизма, на диктатурата. Следователно, отпускате му пенсия затуй, защото той е ренегитъ и се бори противъ работническата класа и противъ селячеството.

И запади това ние не само че нѣма да гласуваме за тази пенсия, но смѣтаме, че наистина тя е провокация къмъ тѣзи, които гладувагъ и които сѣ жертва на тия, които клаха народа си, както турчинъ не го е клалъ.

Председателтъ: Има думата народниятъ представителъ г. Тончо Мечкарски.

Т. Мечкарски (з): Г. г. народни представители! За насъ не е чудно, че и сговористи, и комунисти атакватъ единъ народенъ поетъ, какъвто е Антонъ Страшимировъ. Комуниститѣ — пардонъ, работницитѣ — го атакватъ съ голѣмо усърдие, съобразно своитѣ разбириания и защищаватъ едни лица, а сговориститѣ които също така го атакватъ съобразно своитѣ разбириания, защищаватъ други лица. Еднигѣ даватъ едни системи, другитѣ препоръчватъ други рецепти обаче и дветѣ страхи, страитѣ на реакцията, сѣ противъ народния поетъ.

Г. Говедаровъ (д. ст.): Не е вѣрно.

Т. Мечкарски (з): И нека Народното събрание да отбележи, че когато се иска пенсия за народния поетъ Антонъ Страшимировъ — който въ най-гъмната епоха, когато цѣлата българска земя бѣше покрита съ тъменъ черенъ мракъ, свѣтна като една звезда, прозвѣтя като едно ехо и гласътъ му се прострѣ по цѣлата наша родина и заяви отъ висотата на поета: „Клахе народа си така, както турчинъ не го е клалъ“ — противъ тая пенсия се обявяватъ сговористи и комунисти.

За насъ е обяснима вашата борба, вашата опозиция. Ние, представителитѣ на селото, земеделцитѣ, Народниятъ блокъ, който днесъ е представителъ на народа, народната властъ, ще подкрепи едно предложение (Ржкоплѣскания отъ мнозинството), което има за целъ да се даде куражъ на народнитѣ поети, та ако нѣкога пакъ се вдигне наново мечтъ въ нашата страна, тѣ да издигнатъ своя мечъ — перото — за да спратъ, за да свѣстятъ и да разведрятъ кървата съвѣстъ на кървавитѣ, за да не става нужда да се пише лудото „Хоро“ на Горна-Гнойница, където бѣха избити 82 души!

Отъ работницитѣ: Коего хоро водите и играете вие сега.

Т. Мечкарски (з): Колкото се отнася, г-да работници, до въпроса, дали Народниятъ блокъ мисли за жертвитѣ отъ събитията — безспорно е, че и отъ ваша страна паднаха, но ние, Земеделскиятъ народенъ съюзъ, дадохме много повече жертви — ще ви кажа, че свободитѣ на единъ народъ не се извоюватъ въ бѣжитѣ, въ таванитѣ, при жевитѣ си, а свободитѣ на единъ народъ се извоюватъ на улицата, когато властникътъ и насилникътъ вилнѣе.

А. Бояджиевъ (раб): Преди малко вие забранихте на този народъ да излиза на улицата и му показахте парабелъ.

Т. Мечкарски (з): И ако вие днесъ се оплаквате, че ние сме ви притѣснявали, бждете увѣрени, г-да работници — особено вие, които, както и единъ бившъ министъръ го каза, сте галенитѣ деца на Народния блокъ — че ако вървите по този пътъ, вие ще доживѣете една друга властъ, противъ която ще викате и вие, и ние отъ Народния блокъ.

Ето защо, азъ смѣтамъ, че когато се касае до отпускане пенсия на единъ народенъ поетъ, въ никой случай не бива да се разисква този въпросъ отъ партийно гледище и да се атакватъ поетитѣ като партизани.

Т. Къчевъ (д. ст. Ц): Точно това вие правите. Вие искате да му дадете пенсия като на партизанинъ.

Т. Мечкарски (з): Азъ моля да се гласува съ аklamация предложението за отпускане пенсия на народния поетъ Антонъ Страшимировъ. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателтъ: Има думата народниятъ представителъ г. Пеню Даскаловъ.

П. Н. Даскаловъ (нац. л.): (Отъ трибуната) Мислеща България, онова, което се казва елитътъ на ума, онова, което създава идеи, онова, което направлява умственото движение на единъ народъ, когато обръща дневницитѣ на Народното събрание отъ днешния денъ, отъ това, което ще се каже, отъ това, което ще се произнесе по поводъ на предложението за отпускане пенсия на писателя Антонъ Страшимировъ, ще направи заключения за състоянието на умоветѣ, на интелектитѣ, на характеритѣ, на манталитета, които нашето Народно събрание въ тѣзи разисквания ще изтъкне. Поезия, литература, мисль, наука — това е, което издига единъ малкъ народъ като българския, който, следъ като водѣ 50 години — половинъ вѣкъ — борби за национално обединение и най-сетне изживѣ само кагастрофи и разочарования. Той ще намѣри своето утешение, ще намѣри своята гордостъ, когато ще може да посочи на свѣта писатели, хора, които сѣ правлявали ума на своя народъ, хора, които сѣ носили факела въ ржцетѣ си и сѣ прѣскали свѣтлина между тоя народъ. Ако ние не можемъ да бждемъ силни съ онова, което бѣше наша национална мисль, ако ние днесъ нѣмаме радостъ да виждаме българския народъ обединенъ въ естественигѣ му исторически, географически и етнографически граници, ние ще бждемъ горди, когато виждаме отъ нашата срѣда да излизатъ хора, които да прѣскагъ свѣтлина чрезъ своитѣ дарби, чрезъ своитѣ способности, чрезъ своитѣ таланти.

Азъ видѣхъ много държави като нашата, които всичко вършатъ, за да подкрепятъ тѣзи слаби фиданки въ литературния и умственъ свѣтъ, които се наричатъ писатели. Когато пжгувахъ въ скандинавскитѣ страни — Швеция и Норвегия — азъ видѣхъ колко се грижатъ правителствата тамъ, щото онѣзи, които представляватъ мисльта на нацията, чрезъ които народътъ се гордѣе, да иматъ всичката възможность, подкрепени отъ държавата, да живѣятъ въ охолство, или поне сносно, и да творятъ, да създаватъ при едни по-благоприятни условия.

Азъ зная, че може да се рече: писателитѣ и поетитѣ не винаги излизатъ и въобще не излизатъ главно отъ богатитѣ срѣди. Не е доволството, не е материалното обезпечаване, което ги прави велики, което имъ създава творческия гений, което прави имената имъ да станатъ известни, творенията имъ да се четатъ навредъ. Ако вземете да обрнете страницитѣ на всемирната литература, ще видите, че най-гениалнитѣ, най-великитѣ, най-големи писатели и поети сѣ живѣли въ мизерия, сѣ умрѣли въ мизерия, създавали сѣ своето творчество при най-оскъдни условия, при най-мрачни времена и душевни терзания — вечеръ, като си отидатъ вжщи, да не могатъ да ядатъ, а зората, която, като се зазорява, за тѣхъ е пълна съ горчивина.

Вземете нашите писатели и поети. Ботевъ, който е най-великиятъ отъ нашите поети, е примъръ на единъ животъ, който никога не е билъ задоволенъ съ нищо. Въ статията на една воденичка, или въ нѣкоя кръчма, или въ нѣкоя затулена станчка той е писалъ най-великитѣ си произведения, най-хубавитѣ си поезии. Сѣщото е и съ другитѣ ни поети. Ние сме имали нещастieto, като народъ, който е беденъ, като народъ, чиято страна не дава голѣми богатства и състояния, нашитѣ поети да сѣ израствали все при единъ най-лоши, най-неблагоприятни условия на животъ.

Азъ познавахъ Вазова — джбѣтъ на българската поезия — и зная случай, когато е отивалъ въ кафенето, да нѣма пари да си плати кафето, което пие. Мислите ли, че това е било за него една наслада? Тоя човѣкъ, който даде сърдцето си, кръвта си, въображението си, всичко за българския езикъ, за българската поезия, за българския животъ, той изнемогваше; и трѣбваше да се намѣри единъ неговъ политически противникъ, да излъзе отъ трибуната на Народното събрание да му признае правата на великъ български поетъ и да му даде една пенсия, за да може да живѣе.

Когато единъ другъ великанъ на българската поетическа мисль — Михайловски — изнемогваше и едва ли не чувствуваше своята смъртъ въ едно безнадежно положение, трѣбваше пакъ българскиятъ народъ, чрезъ Народното събрание, да му се притече на помощъ и да подслади последнитѣ дни отъ неговия животъ.

Азъ не намирамъ и не мисля, че онзи, който служи на своя народъ чрезъ поезията; онзи, който кара цѣль единъ народъ да се възхищава отъ неговитѣ творения — че той трѣбва да пише, за да получи единъ денъ пенсия отъ Народното събрание. Може би най-грозното, най-мѣчното и най-тежкото за единъ писателъ въ неговия животъ ще бѣде туй, че ще дойде единъ денъ, когато ще бѣде принуденъ — говоря за българския писателъ — да поиска помощъ отъ Народното събрание. Азъ знамъ, въ какво положение ще се намѣри единъ поетъ, единъ носителъ на българската мисль презъ цѣли десетилѣтия, презъ цѣль половинъ вѣкъ, когато въ Народното събрание, където има най-разнообразни политически тежния, където има най-различни политически вѣдения, се сложи на разискване въпросътъ, да му се даде ли пенсия. Той, който, чрезъ своитѣ творения, дава плътъ на националния животъ; той, който презъ цѣлия си животъ е живѣлъ за този народъ и въ своитѣ картини, въ своитѣ образи е отразявалъ цѣлия животъ на българския народъ; който е давалъ въ своитѣ съчинения фигуритѣ, голѣми и малки, на всѣкидневния животъ, е изправенъ предъ едно много тежко изпитание, когато ще се внесе въ Народното събрание едно предложение да му се даде пенсия. Азъ допушамъ, че въ този моментъ, когато ние разискваме да отпустнемъ ли пенсия на нашия писателъ Антоанъ Страшимировъ, повече отколкото на насъ, които сме разположени тукъ на различни стъпани, съвѣстѣта му трепери; той изпитва едно чувство на отговорностъ предъ този народъ, че се слагатъ на разискване неговитѣ заслуги, че ще се заговорятъ по поводъ на него вѣбли-некипѣли. Но, такъвъ е животътъ на българския писателъ. Каквото и да мислимъ, каквото и да приказваме за писателя, той е, който дава отражение на живота. Когато той създава образи, когато носи идеитѣ на единъ цѣль народъ, когато живѣе съ идеитѣ на народа и ги завещава на поколѣнията, той не мисли за облаги, за пенсии, напротивъ, той търпи всички лишения. Когато той слуша пѣсенята на бурята зиме, чувствува тая пѣсенъ на бурята и въ сърдцето си, защото българскиятъ писателъ живѣе най-нещастно отъ всички други писатели въ свѣта, гдето сѣ оценили трудоветѣ имъ. Българскиятъ писателъ нѣма не само материални срѣдства, за да живѣе; той е изправенъ при по-страшна картина — да не се признава, неговото творчество, неговата мисль да се отричатъ, неговата фантазия да не се цени, да не се дава никаква цена на гения, който влага въ своитѣ творения. Всѣка мисль на писателя, всѣки редъ на талантливия, на способния писателъ е една капка кръвъ, която влага въ своитѣ творения, за да може да почувствуватъ всички, че онова, което той предава на поколѣнията, онова, което дава на своя народъ, е излъзло отъ собственото му сърдце; че въ неговитѣ творения блика неговата голѣма мисль, която иска да завещае на поколѣнията.

Нѣма нищо по-ценно отъ писателя. Никога не съмъ ценилъ нѣкой народъ по войнитѣ, които той води и по неговитѣ победи, нито по богатствата, които има, защото всичко рухва. Наполеонъ обиколи цѣлия свѣтъ: тръгна отъ Парижъ и стигна въ Москва. По-голѣмъ паметникъ би ли могълъ нѣкой да си създаде? Между туй днесъ за

Наполеонъ говорятъ само като за човѣкъ, който е пътувалъ съ орѣжиие въ рѣка, за да унищожава и смачква цивилизацията, да прѣчи на нейното развитие и да дига култъ на военната сила.

Х. Чолаковъ (з): Наполеонъ разнесе принципитѣ на революцията навсѣкѣде изъ Европа. Германия не можеше да бѣде раздрусана отъ никого, освенъ отъ Наполеона.

И. Н. Даскаловъ (нац. л): Азъ говоря за опустошенията, които направи Наполеонъ навсѣкѣде където той мина, създаде гробища вие, които мислите, че френската революция е дѣло на Наполеонъ, се мамите. Вие не знаете френската история; вие не познавате френския прогресъ, който мина презъ много етапи, за да дойде до днешното положение. Човѣшкиятъ умъ никога не се е движилъ отъ орѣжието. Човѣшкиятъ умъ не стигна голѣма висота отъ това, че Тамерланъ победи цѣлия свѣтъ. Ние споменаваме тия хора, военнопочалници отъ миналото, като славни образци и като примѣри отъ областята на военната история. Но когато се обърнете на другата страна и видите цивилизацията, която се е развивала до днесъ и е достигнала до тая висота констатирайте, че тя не е дошла отъ тия хора, а че нейнитѣ пионери сѣ съвсемъ други хора — хората на мисльта, хората на перото, хората на идеитѣ. Тия хора не извадиха пушки и топове, за да разрушаватъ всичко, което се изпрѣчи напредъ имъ. Пушкитѣ и топоветѣ на тия хора бѣха тѣхнитѣ мисли, тѣхнитѣ свѣтли, голѣми идеали, които презъ вѣковетѣ възвѣстяха и които се разпространиха навредъ. Ако се обърнете да проследите цивилизацията на свѣта, нѣма да намириете никѣде нѣкой да ви описва, че цивилизацията е дѣло на пушкитѣ и на топоветѣ, но ще видите да ви описва онѣзи голѣми, свѣтли идеи, които излизатъ отъ умоветѣ на великитѣ, на голѣмитѣ хора, за да се наложатъ на цѣлия свѣтъ.

Ето какъ трѣбва да погледнете на всичко това — не презъ една призма, която е много ограничена, презъ която се вижда само единъ човѣкъ.

Въ лицето на Страшимировъ азъ не гледамъ само човѣка. Страшимировъ го познавамъ още като младъ учителъ. Той даде твърде много съчинения на българския народъ. Азъ не знамъ, време ли е, мѣсто ли е тукъ — мисля, че не е мѣсто — да даваме преценка и да правимъ критика на Страшимирова като писателъ.

Т. Къичевъ (д. ст. Ц): Не сме компетентни.

И. Н. Даскаловъ (нац. л): Мисля, че въ България, където мисльта твърде често се оставя на страна; където посрѣдствеността се издига повече и се налага по-силно; въ една страна като нашата, нашитѣ писатели, колкото и да бждатъ съ способности не толкова високи, трѣбва да бждатъ преценени съ по-голѣма цена, отколкото където и да е другадѣ. Пътътъ на чуждитѣ писатели е по-ясенъ, по-откритъ. Въ една Франция, въ една Германия или Италия единъ писателъ разполага съ многобройни читатели; разполага съ издатели, които могатъ да разпространяватъ съчиненията му и да го правятъ великъ не само въ днешното време на желѣзници, электричество, аероплани, но да му създадатъ и богатства, и наслаждения въ частния животъ. Въ чужбина, въ голѣмитѣ нации, където има вече издигнати голѣми писатели, даже отъ такива народи, каквито сѣ малкитѣ скандинавски народи — скандинавскитѣ писатели получаватъ голѣми хонорари, голѣми възнаграждения, понеже произведенията имъ се превеждатъ на чужди езици — писателитѣ получаватъ известностъ и взематъ голѣми възнаграждения, ставатъ милионери, ставатъ голѣми богаташи — нѣщо, което липсва у насъ не само затуй, че сме единъ малъкъ народъ, не само затуй, че сме единъ беденъ народъ, но още и заради туй, защото ние стоимъ въ културно отношение доста низко. Когато единъ писателъ, даже отъ първа величина, издаде у насъ едно класическо съчинение, вие запитвали ли сте се нѣкога, колко екземпляра може да похарчи той въ България? Нѣкога, когато се даде пенсията на Вазовъ отъ неговия противникъ Петковъ, запитвали ли сте се вие, какво печелѣше Вазовъ и какъ живѣеше той отъ своитѣ съчинения? Вие можете ли да разберете голѣмата скръбъ, голѣмата тъга на най-голѣмия писателъ-сатирикъ въ нашата литература, Михайловски, който пишеше съ кръвта си и съ перото си осаждаше всичкитѣ недостатѣци на нашия политически животъ? Запитайте ли се вие, задалъ ли си е нѣкогашъ нѣкой отъ васъ въпросъ, заинтересувалъ ли се е да види какъ живѣеше тоя нашъ писателъ, който пишеше съ перо, натопено въ собствената му кръвъ? Какъ можеше да жи-

вѣе той, ако собствената му държава не дойдѣше да му даде помощь? И нѣщо странно: всичкитѣ тия помощи на голѣмитѣ наши писатели, на Вазовъ и на Михайловски, имъ се дадоха не отъ тѣхни политически приятели, а отъ тѣхни политически противници; отъ хора, които седѣха тукъ, на тая маса (Соци министерската маса), които виждаха въ лицето на тия писатели свои врагове и се борѣха противъ тѣхъ. И тѣхни противници бѣха великодушни, като знаеха, че българскиятъ народъ се нуждае отъ подкрепата на голѣмитѣ, на великитѣ, на достойнитѣ наши писатели.

Каквото и да се прави, както и да се гледа на нашата литература, тя е още въ своето детско развитие, бихъ казалъ азъ; тя още не е дала на нашия народъ, а и на чуждия свѣтъ туй, което българскиятъ гений би му далъ. Българскиятъ писателъ още отъ първия день има голѣмитѣ грижи да се бори съ единъ животъ, който се казва нужда. Тоя животъ е животътъ на мнозина наши поети. Той уби идеала на мнозина наши писатели, които даваха въ началото на своето писателствуване голѣми надежди, че ще излѣзатъ като представители на българската мисль на българската поезия. Какъвъ е пазарътъ на българската книга? Повече отъ 2 хиляди, повече отъ 3 хиляди екземпляри е една рѣдкостъ да се продаде и най-хубавата книга. Ето защо въ туй отношение, ако имаме предъ видъ тоя фактъ и ако ценимъ писателя като изразителъ на народната душа — че чрезъ него тупа народното сърдце, че чрезъ него, кѣде по-силно, кѣде по-слабо, се изразяватъ народнитѣ купежи, че чрезъ него народътъ изразява своя битъ, че той пѣе съ народа си, когато е радостенъ и веселъ, и плаче, когато е мраченъ и тъженъ — и когато вземаемъ, каква тежка и мрачна е ролята на писателя по отношение на живота, ежедневиия му животъ, мисля, че истина не е никакъвъ грѣхъ, като се е внесло това предложение, за да се даде една пенсия на нашия писателъ Антонъ Страшимировъ. Писателската дейностъ нѣма значение за насъ тукъ и не може да има значение. Предполага се, че онзи писателъ, който е ималъ тази честъ да му се даде възнаграждение отъ страна на народа чрезъ една народна пенсия е достатъчно четенъ и изученъ отъ всички. И най-голѣмото признание, което народътъ може да даде на своя писателъ, да го възнагради за туй, че той е творилъ за него, е когато всичкитѣ синове на тоя народъ — и мъже и жени, и бащи и деца — четатъ неговитѣ съчинения и виждатъ дори въ него вплотителъ на своитѣ идеали, на своитѣ мечти, на своитѣ радости, на своитѣ скърби и тъги. Най-голѣмото възнаграждение ще бѣде за него денътъ, когато той бѣде по тоя начинъ възнаграденъ.

Г. г. народни представители! Писателитѣ, не само у насъ, иматъ нужда отъ подкрепа. Въ миналото държави по-голѣми, държави по-културни, като Франция и Англия, сѣ прибѣгвали да даватъ помощи на свои голѣми, на свои велики писатели. Безъ да искаме да давамъ преценка на Антонъ Страшимирова като писателъ, ще кажа, че азъ зная, какво е неговото влияние и значение въ литературата. Откъсвамъ политическата страна на въпроса. Азъ зная много добре, че Антонъ Страшимировъ често минава отъ една въ друга партия. Опитва се въ политическия животъ на страната да играе роля; бѣше привърженикъ на едни, отъ тамъ отиде при други. Това бѣше търсене пътъ отъ единъ умъ, който не можеше да намѣри мѣстото си въ обществения животъ на една страна като нашата и който, най-сетне, азъ знамъ, въ тоя моментъ отиде на една страна, само за да живѣе съ тоя народъ, безъ да мисли за партии, безъ да мисли за политически течения въ тая страна.

Ето защо, ако ние дойдемъ въ тоя моментъ да подкрепимъ инициативата, да се даде една пенсия на Антонъ Страшимирова, ние ще извършимъ едно добро дѣло за нашата литература! Ние ще покажемъ, че ние, като депутати, ценимъ мисльта, изразена чрезъ нашия писателъ. Ние ще покажемъ, отъ друга страна, че въ онова, което сѣятъ нашитѣ писатели въ тая твърде неблагоприятна нива за тѣхното перо, все пакъ има единъ поривъ, който може да ги тика къмъ една деятелностъ, полезна за тоя народъ. Никога единъ народъ нѣма да бѣде по-великъ, освенъ когато има творци на мисльта, когато има издигнати хора въ полето на литературата — на поезията, на романа, на историята и т. н. Нашитѣ писатели всички до единъ сѣ страдали отъ това, което се казва обща болестъ — бедността. Не казвамъ, че богатството е, което ще ги направи по-продуктивни и талантътъ имъ да бѣде по-хубавъ, по-силенъ. Но когато имашъ предъ себе си

единъ писателъ съ единъ твърде дълъгъ изминатъ пътъ; когато имашъ писателъ, който е далъ на тоя народъ своя мисль; на когото това, което е писалъ, се е откъснало отъ неговото сърдце; когато този писателъ е отразилъ народната душа въ нейнитѣ страдания, въ нейнитѣ купежи дотолкозъ, доколкото неговиятъ талантъ, неговото перо сѣ могли да я обрисуватъ и да ѝ дадатъ вѣрна картина — мисля, че нѣма да извършимъ престѣпление, че нѣма да извършимъ грѣхъ, ако всички наедно гласуваме за това предложение, съ което се дава тая пенсия. Нека не се скѣпимъ, когато се касае да дадемъ заслужения данъкъ на единъ човѣкъ на мисльта. Оставете настрана политическиятъ му скитания, ще кажа азъ. Недейте се занимава въ този моментъ съ политическиятъ възгледъ, които той е ималъ въ миналото. Тѣ не ни интересуватъ и не трѣбва да ни интересуватъ. Мене повече, и въобще насъ тукъ, трѣбва да ни интересува онуй, което Страшимировъ е далъ като ценностъ въ нашата литература. Никой нѣма да откаже, че въ историята на нашата литература името на Страшимирова ще остане. Даже и когато ще се родятъ голѣми таланти; когато ще имаме голѣми писатели, гениални мислителни, все пакъ неговото име ще остане въ нашата литература, да свѣти като едно кандилце, което често пѣти и стоплявало сърдцата на мнозина, които много пѣти уединени, скрити въ колиби, или въ богати къщи, сѣ имали възможностъ, като четатъ книгитѣ на Страшимирова, да създадатъ въ себе си характери, да опознаватъ себе си и народа си. Писателтъ поради туй се цени, че е вѣрно отражение на народа си. Нека нашето Народно събрание, като гласува туй предложение, което е внесено за отпускане народна пенсия на Страшимирова, даде доказателство, че то, безъ да се интересува отъ неговитѣ политически убеждения, му дава награда за оня трудъ, който е дѣлъ, за да вложи своята душа, своето сърдце въ своитѣ книги, да го завещае на поколѣнията, за да може да се види онова, което е българинтъ, онова, което може да даде нашиятъ животъ за литературата.

Всѣки писателъ е отражение на своето време. Недейте иска нито отъ мене, нито отъ другъ човѣкъ, който тукъ ще говори по този въпросъ, да влиза въ разисквания по самото дѣло на Страшимирова. Ако ние признаемъ, че тоя човѣкъ е направилъ единъ подвигъ, като се е посветилъ на перото; като е избралъ едно поприще въ живота такова, което му позволява винаги да живѣе съ мисльта си, която винаги е била облѣхвана отъ огъня на сърдцето му; ако ние признаемъ, че той въ своитѣ творения се е мѣчилъ всѣкога да даде най-вѣрна картина на нашия животъ, на селото и на града — ние съ туй ще го насърдимъ и ще насърчимъ всичко онова, което се казва елитъ на тоя народъ, което се казва мисль на тоя народъ, олицетворено въ известни таланти, и ще дадемъ най-сетне едно доказателство, че ценимъ онѣзи, които служатъ на литературното поле.

Азъ се присъединявамъ напълно къмъ предложението, което е внесено. Нека дадемъ изразъ на почитъ къмъ българската мисль и къмъ българската книга, безъ да се раздѣляме поради своитѣ различни мнения, безъ да правимъ отдѣлни предложения, каквото направи г. Кънчевъ, като искаше да се зачеркне това предложение отъ нашитѣ разисквания и да се потърси другъ начинъ за възнаграждаване на нашитѣ писатели — което е съвсемъ друга идея, която може да докара въ други посоки нашата деятелностъ. Азъ мисля, че ще извършимъ едно много хубаво дѣло за българската литература, за българската мисль и ще отдадемъ една почитъ на българския писателъ, изоставенъ самъ на себе си, на собствената си сѣдба, да пише съ счупено перо, да пише върху книга, която оттукъ-оттамъ трѣбва да кърпи, з. да излага мисльта си върху нея; ще отдадемъ една почитъ къмъ носителитѣ на българската мисль, ако гласуваме това предложение. (Ражкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателтъ: Има думата народния представителъ г. Христо Чолаковъ.

Х. Чолаковъ (з): Г. г. народни представители! Не очаквахъ, че по предложението за отпускане пенсия на писателя Антонъ Страшимировъ ще станатъ толкова много разисквания. Самото това обстоятелство ме кара да смѣтамъ, че у насъ още не е напълно превито чувство на единъ законенъ дълъгъ, така да се каже, къмъ носителитѣ на духовната култура у насъ.

Заради мене тази пенсия, която ще се отпусне на писателя Антонъ Страшимировъ, не е нѣкакъвъ подаръкъ,

аито пък е някакво възмездие. Заради мене това е една минимална възможност, която ще позволи на Страшимирова, обезпечен горе-долу материално, да може да продължи своя труден път на едно духовно творчество.

Азъ повтарямъ, не смѣтамъ, че ние тукъ правимъ подаръци на едно или на друго, въпреки — трѣбва веднага да забележа — че носителитѣ на духовната култура, носителитѣ на поезията, на музиката, на духовното творчество, непременно ще трѣбва да бъдатъ гарантирани материално, за да могатъ да дадатъ пъленъ размахъ на своитѣ способности. Нѣма да унижа човѣка, изобщо, ако кажа, че духовното творчество, преди всичко, ще трѣбва да има една материална основа.

Друго, което ми направи впечатление въ тѣзи разисквания, г. г. народни представители, бѣ обстоятелството, че нѣкои, особено г. г. работницитѣ, поискаха да вмѣкнатъ единъ грубъ партиенъ елементъ въ тази работа на Народното събрание. Ние на Страшимирова не му даваме пенсия и нѣма да му отпустнемъ пенсия затуй, защото, както тѣзи г-да (Сочи работницитѣ) разправятъ, билъ се наредилъ на политическия фронтъ на блока

Г. Теодоси Къчевъ много майсторски искаше да отхвърли отпускането пенсия, защото, изглежда, той още не може да прости нѣкои, споредъ него, волности на Антонъ Страшимирова, казани въ миналото. Г. Къчевъ се помъжи чрезъ една диверсия, малко да злопостави цѣлата тая инициатива. Азъ съмъ съгласенъ, че у насъ, въ България, благодарение на много причини, а най-главно на това, че ние сме още хора съ много груби привычки и нрави, сме изоставили нашитѣ писатели, музиканти, художници, въ този труденъ животъ, едвамъ да се справятъ, когато печелятъ хлѣба си.

Р. Рангеловъ (раб): И днесъ ги тикате въ затвора.

Х. Чолаковъ (з): Въ случая необходимо е държавата, въпреки цѣлата материална оскудяца, въ която се намира, да се замисли малко повече за съдбата на тѣзи, за които съ пълно право може да се каже, че тѣ сѣ сольта на земята.

Едно, обаче, г-да, не може да се откаже отъ никого, че Антонъ Страшимировъ въ всички щастливи или нещастни моменти на нашето племе е билъ винаги съ разбиранята, съ теженията на широкитѣ народни маси. Той, като поетъ, може би не е ималъ една такава строга последователностъ въ своитѣ концепции политически или обществени, затуй, защото е наистина поетъ, но не можемъ да откажемъ, че той винаги презъ призмата на своето вдъхновение е прѣсичалъ настроенята и възделенията на българския народъ.

Азъ подписахъ предложението, което ми се поднесе отъ наши другари, и сега пледирамъ да се даде тази пенсия на Антонъ Страшимировъ, съ пожеланието, българската държава, респ. Народното събрание, наистина да се замисли за съдбата на всички, които сѣ се посветили на изкуството. Единъ народъ малък, единъ народъ грубъ като насъ...

Ж. Маджаровъ (з): Много некадърни ще станатъ кадърни, щомъ ги направите съ заплатата.

Х. Чолаковъ (з): Г. Жеко Маджаровъ! Не можеше да имъ Микелъ Анджеоло, може би, ако задъ гърба му нѣмаше голѣми меценати, каквито бѣха папитѣ. Азъ, прочее, се прекланямъ предъ гения; азъ зная какво значи духъ. Обаче ние не трѣбва да отричаме това, което се казва калъ въ действителността, и това, което се казва нужда въ живота. И понеже у насъ меценати нѣма, понеже у насъ цѣлата ни психология е такава, мене ми се чини, че държавата ще трѣбва да намѣри възможности, за да подкрепи тѣзи хора.

Приключвамъ, като смѣтамъ, че данъта, която народното представителство дава на Антонъ Страшимировъ, е данъ, която то дължи къмъ духовната култура изобщо на страната. (Ръкоплѣския отъ мнозинството)

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Минчо Дилиановъ.

М. Дилиановъ (з): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Азъ подписахъ като вносителъ предложението за отпускане народна пенсия на писателя Антонъ Страшимировъ съ твърдото убеждение, че нѣма да се намѣри въ българския Парламентъ нито единъ народенъ представителъ, който да влигне рѣчка противъ него.

С. Тошевъ (раб): Излъгали сте се, значи.

М. Дилиановъ (з): И само по тия съображения дължитѣ мотиви на това предложение азъ ги съкратихъ на нѣколко реда.

Комуниститѣ ми заявяватъ, че съмъ се излъгалъ. Вѣрно е, че съмъ се излъгълъ.

Л. Станевъ (раб): Както много пъти.

М. Дилиановъ (з): И ще кажа защо. Азъ смѣтахъ, че Антонъ Страшимировъ, който е далъ 33 тома съчинения отъ най-различенъ родъ — битови разкази, социални разкази, романи, драми и още много други съчинения отъ политически и социаленъ характеръ; че Антонъ Страшимировъ, на когото България празнува миналата година 30-годишния юбилей, нѣма смисълъ за него да се славатъ предъ народното представителство мотиви, когато ще му се даде една просияшка пенсия отъ 3.000 л.

Но намѣриха се народни представители, които излъзоха да опониратъ на вносителитѣ.

Трѣбва да декларирамъ, че нито единъ отъ вносителитѣ не е писалъ мотиви и не е правилъ предложението да се даде народна пенсия на Антонъ Страшимировъ затуй, че той е ималъ, или има, или може да има нѣкакви симпатии къмъ нѣкаква политическа групировка въ нашата страна.

С. Тошевъ (раб): А защо мълчахте досега?

М. Дилиановъ (з): Предъ нашия погледъ въпросътъ бѣше сложенъ много по-широко, както го сложи и г. Чолаковъ: какво да се направи, за да се даде възможностъ на българската литература, на българското изкуство да цѣвти и да върже, както е въ другитѣ, въ голѣмитѣ държави където има единъ широкъ пласментъ на труда на писателя и на художника, а малката България едва съ нѣкакви стоици, най-много хиляда души читатели трѣбва да задоволява онѣзи, които хвърлятъ своя трудъ, своята енергия въ тая посока. Но предъ видъ на туй, че тоя въпросъ е голѣмъ, и че въпросътъ за Антонъ Страшимировъ е малък и конкретно може да се разреши, ние се спрѣхме само на него.

Правъ е г. Чолаковъ да обръща вниманието на всѣки просвѣтенъ гражданинъ у насъ, че трѣбва да се замислимъ да дадемъ възможностъ и на българския гений въ тая посока да се прояви. Защото въ историята на човѣчеството народитѣ оставатъ само съ голѣмитѣ имена на хората на науката, на хората на литературата, на хората на изкуството; само чрезъ тѣхнитѣ имена, чрезъ тѣхнитѣ трудове тѣ оставятъ голѣма културна дѣря въ живота на човѣчеството. И онѣзи, които ми възразяватъ тамъ (Сочи работницитѣ), служейки на червената диктатура въ Русия, знаятъ много добре, или длъжни сѣ да знаятъ, че дори тамъ, въ Съветска Русия, чувствуватъ, че е абсолютно необходимо да дадатъ пълно проявление на националия гений и затуй тамъ правятъ осичко възможно, за да дадатъ възможностъ на руския гений да се прояви и въ наука, и въ изкуство, и въ литература. И тѣ тукъ вършатъ едно предателство къмъ своя народъ, когато се явяватъ противъ инициативи, които целятъ да дадатъ проявление на нашия националенъ гений.

А. Бояджиевъ (раб): Само че тия, които служатъ на народа, ги туряте въ затвора!

М. Дилиановъ (з): Тѣ не знаятъ кой е Антонъ Страшимировъ. Ако знаеха, щѣха да снематъ шапка и да мълчатъ, защото, когато...

С. Тошевъ (раб): Защо досега си мълчалъ ти?

М. Дилиановъ (з): Моля, мълчете! — ... защото, когато братътъ на Антонъ Страшимировъ — Тодоръ Страшимировъ, който бѣше въ тѣхнитѣ редове и който единъ пътъ, говорейки отъ тая трибуна, изказа опасение за живота си и министърътъ на вътрешнитѣ работи му каза: „Косъмъ отъ твоята глава нѣма да падне“, азъ му направихъ апострофъ: „Вѣрно е, че косъмъ отъ главата му нѣма да падне — защото на главата на Тодоръ Страшимировъ нѣмаше косми — но главата му сигурно ще падне“. И следъ нѣколко дни главата му падна на ул. „Сердика“. Тѣ знаятъ, че фамилията Страшимирови е твърде много платила за тѣхъ и трѣбва да бъдатъ малко скромни, поне когато се касае да се даде единъ коравъ залькъ хлѣбъ на единъ отъ Страшимировци.

С. Тошевъ (раб): Той служи сега на васъ, затуй му давате пенсия.

М. Дилиановъ (з): Не, не затуй даваме тая пенсия. Тогава, когато васъ ви колѣха, както турцитѣ не сѣ ви клади, той се яви да събщи на българското общество и да протестира. (Възражения отъ работниците) Не затуй, а затуй, че той, носейки въ душата си огъня на творчеството, даде възможност на българина отъ бъдещитѣ поколения да проследи, чрезъ неговитѣ творения, цѣлия развой на България оттогава, откогато тя съществува, и досега. Азъ нѣма да правя анализъ на неговитѣ съчинения тукъ. Това не бива да става въ едно Народно събрание, гдето смѣтамъ, че всички хора сѣ просвѣтени, културни и сѣ длъжни да знаятъ всичко, което е писалъ Антонъ Страшимировъ.

Вие повдигате въпроса да се помогне на всички. Азъ не съмъ противъ туй. Азъ зная, че другъ единъ мой приятель, писателъ — Гео Милевъ, който даде половината отъ черепа си на фронта за България и ходи да си кърпи черепа въ Берлинъ, бѣше изгоренъ живъ, както казватъ, презъ 1925 г. Неговитѣ нещастни роднини ходятъ немилнодраги може би. Азъ не слагамъ всички тѣзи въпроси. Тѣхъ трѣбва да ги сложи правителството, когато ще се погрижи да разреши голѣмия въпросъ, какъ да помогнемъ на българския гений да се движи сравнително по-сѣбно и по-спокойно напредъ по пътя на живота. Азъ не искамъ да се ровя въ туй черно минало. И не трѣбваше г. Теодоси Кънчевъ да повдига този въпросъ, за да не ме застава да разгрѣщамъ тия черни страници, . . .

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Вие повдигате тѣзи въпроси — не ги повдигамъ азъ.

М. Дилиановъ (з): . . . защото ние съ една амнистия хвърлихме було на тия страшни времена, макаръ че и вчера, поощрявани може би отъ вашата срѣда, момчети на София окървавиха пакъ улицата, когато посрѣщаха емигрантитѣ, които сѣ свободни български граждани по конституцията.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Какво общо има туй съ въпроса, който разглеждаме? Вие само демагогствувате!

М. Дилиановъ (з): И тъй, за да завърша, азъ смѣтахъ, че, ако става въпросъ по това предложение, то е да се направи предложение за увеличение на пенсията на една по-голяма цифра. Азъ зная, че хиляди нещастници отъ събитията, които докараха деветоюнцитѣ, трѣбва да бждатъ обезщетени. И Александъръ Цанковъ презъ 1926 г. заяви отъ това мѣсто, че ще даде обезщетение на пострадалитѣ не само отъ тѣхъ страна, а и отъ противния лагеръ. Никола Кемилевъ — той въ този моментъ е тукъ — се солидаризира съ тогавашнитѣ изявления на Александъръ Цанковъ, че когато гражданската война има страшни и тежки последици, държавата-майка трѣбва да помогне и на единитѣ, и на другитѣ. Но и досега нищо не е направено. Азъ смѣтамъ, че е дългъ на правителството въ бъдеще да се погрижи за обезщетение на пострадалитѣ презъ тѣзи събития, но тоя въпросъ не може да бжде свързанъ конкретно съ въпроса за даване пенсия на писателя Антонъ Страшимировъ.

Азъ желая въпросътъ да бжде поставенъ напълно изолувано, а не партийно, не политически, и смѣтамъ, че народното представителство достойно ще вдигне рѣка, за да даде една скромна пенсия на Антонъ Страшимировъ. (Ръжкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателътъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Говедаровъ. (Оживление всрѣдъ мнозинството)

Н. Стамболиевъ (з): Той отъ коя група е сега, отъ Лячевата или отъ Цанковата?

Г. Говедаровъ (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Трѣбва да констатирамъ, че начинътъ, по който се дебатира, и специално прекъсването на колегата Стамболиевъ доказватъ, че се внася партизанство въ една работа, въ която не бива да има партизанство.

Н. Стамболиевъ (з): Ама вие скъсахте лентата: вие предизвикахте.

Ф. Рафаиловъ (д. сг): Изслушайте оратора.

Н. Стамболиевъ (з): Този, който ехидно се смѣе сега, да каже въ миналата Камара какъ се е процедурало.

Ф. Рафаиловъ (д. сг): Вие трѣбва да изслушате оратора.

Г. Говедаровъ (д. сг): Вие искате да създавате партизански въпроси отъ такива, по които нѣма и не бива да се дѣлимъ.

Н. Стамболиевъ (з): Ще вземемъ стенограмитѣ да ги четемъ, за да чуете какво сте приказвали въ миналото.

Г. Говедаровъ (д. сг): Предложението за отпускане пенсия на Антонъ Страшимировъ ще го разгледамъ не презъ партизански очила. И азъ протестирамъ, че отведе отъ това мѣсто (Сочи мнозинството) се подхвърли, че говориститѣ непременно ще бждатъ противъ отпускането на една такава пенсия. Това е клеветата. Ние ще разгледаме въпроса не като партизани; ние ще забравимъ даже ако той, Антонъ Страшимировъ, нѣкъде е жертва на своитѣ партийни схващания или на понятни и непонятни настроения. За насъ е интересенъ и цененъ писателътъ Антонъ Страшимировъ. Партизанинътъ да бжде писателътъ е нашъ, на цѣлия народъ, който му даде своята почитъ, който му устрои юбилей, недавна чествуванъ тукъ, въ София, чествуванъ и въ провинцията.

Н. Стамболиевъ (з): Тази апология е предизвикана сега.

Г. Говедаровъ (д. сг): Това не е апология. — Разбира се, съображенията на другаря Теодоси Кънчевъ, принципни съображения, сѣ прави, но тѣ нѣма да ни попрѣчатъ за този специаленъ случай да гласуваме предложението на Антонъ Страшимировъ, докато се създаде една такава наредба по установения редъ, за каквато говори г. Кънчевъ.

Прочее, за себе си азъ ще гласувамъ за отпускането на тази пенсия.

Н. Стамболиевъ (з): А групата ви?

Г. Говедаровъ (д. сг): Групата ни нѣма да бжде противъ. Всѣки по своя преценка, съобразно преценката си за литературната стойностъ на дѣлото на Антонъ Страшимировъ, съобразно съ своитѣ разбираня, доколко той е единъ народенъ поетъ, ще реши за себе си самъ, индивидуално, въпроса. Лично азъ ще гласувамъ за отпускането на тази пенсия, смѣтайки, че по този начинъ изпълнявамъ единъ дългъ и къмъ българската култура, и къмъ труженитѣ на българската литература и интелектуаленъ трудъ. (Ръжкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателътъ: Има думата г. министърътъ на вътрешнитѣ работи и народното здраве.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни представители! Предложението се касае да се отпусне една народна пенсия на писателя Антонъ Страшимировъ. Той е известенъ на нашето общество и на цѣлия български народъ. Съ огледъ на неговата дейностъ е внесено това предложение. То е едно спонтанно предложение на народното представителство, противъ което правителството не може да има нищо противъ. Понеже е спонтанно, и Народното събрание, сезирано съ този въпросъ, спонтанно ще вземе своето решение, което добре ще бжде, ако бжде въ смисълъ на искането да се отпусне народна пенсия на Антонъ Страшимировъ.

Нѣма нужда да говоримъ за заслугитѣ на Антонъ Страшимировъ, който е единъ отъ голѣмитѣ творци на българската духовна култура, единъ писателъ за когото знае цѣлиятъ народъ — и млади, и стари. Отпускането народна пенсия на Антонъ Страшимировъ не е само единъ подаръкъ, а е единъ изпълненъ дългъ къмъ него, който отива вече къмъ старини.

Това счетовъ за свой дългъ да кажа тукъ отъ страна на правителството. (Ръжкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателътъ: Пристъпваме къмъ гласуване. Споредъ практиката на Народното събрание, предложението като това, което се дебатира, се вотира на три четения.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Заглавието да бжде „законопроектъ“ вмѣсто „предложение“, и предъ текста да се прибави „Членъ единственъ“.

Председателътъ: Заради това моля онѣзи г. г. народни представители, които приематъ по принципъ законопроекта за отпускане народна пенсия на писателя Антонъ Страшимировъ, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събраниято приема.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Предлагамъ по спешностъ законопроектътъ да се гласува и на второ четене.

Председателът: Моля онѝзи г. г. народни представители, които приемат предложението на г. министра, по спешност законопроекта да се гласува и на второ четене, да вдигнат рѝжка. Мнозинство, Събранието приема. Моля г. секретаря да прочете законопроекта на второ четене.

Секретарь С. Лоловъ (д): (Чете)

„ЗАКОНЪ“)

за отпускане народна пенсия на писателя Антонъ Страшимировъ.“

Председателът: Моля ония г. г. народни представители, които приемат заглавието на законопроекта, както се прочете, да вдигнат рѝжка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретарь С. Лоловъ (д): (Чете)

„Членъ единственъ. Отпуска се на писателя Антонъ Страшимировъ народна пенсия въ размѣръ на 3.000 (три хиляди) лева месечно“.

Председателът: Има направено предложение отъ народния представителъ г. Геновъ, размѣрътъ на пенсията да се увеличи отъ 3.000 на 4.000 л.

Азъ ще положа на гласуване преди всичко това предложение, защото то не предрешава — ако не бѣде прието — да се отпусне по-малка пенсия.

Моля ония г. г. народни представители, които приемат, щото на писателя Антонъ Страшимировъ да се отпусне народна пенсия въ размѣръ на 4.000 л. месечно, да вдигнат рѝжка. Малцинство, Събранието не приема.

Моля ония г. г. народни представители, които приемат членъ единственъ на законопроекта, както се прочете, да вдигнат рѝжка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме къмъ следущата точка четвърта отъ дневния редъ — одобрение предложението за отпускане народна пенсия на Мария П. Абрашева.

Моля г. секретаря да прочете предложението.

(Председателското мѣсто се заема отъ подпредседателя Н. Шоповъ.

Секретарь С. Лоловъ (д): (Прочита предложението изцѣло, заедно съ мотивитѣ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 43)

Председателствущъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Стоянъ Даневъ.

Д-ръ С. Даневъ (д. ст): Г. г. народни представители! Предложението да се отпусне пенсия на г-жа Абрашева е внесено отъ менъ, заедно съ г. г. професоритѣ Стояновъ и Геновъ. Ние не искаме въ този случай да прибѣгваме къмъ основанието, по което въ миналото сѣ отпускали такава пенсия, че г-жа Абрашева е вдовица на бившъ министъръ. Въ изложението на мотивитѣ ние обръщаме вниманието на нѣкои факти, които даватъ други основания за отпускането на пенсия.

Покойниятъ Абрашевъ е служилъ около 30 години на българската държава. 15 години честно и почтено той е изпълнявалъ обязаността на съдия, на министъръ и на професоръ; други 15 години той е челъ лекции въ Университета като частенъ преподавателъ и, забележете, въ течение на 3-4 години безъ да получава нѣкакво възнаграждение. Но най-важното е, че благодарение на своя трудъ и своята пестеливостъ, той е успѣлъ въ края на крайщата да се слобие едвамъ съ една скромна къщица. Всичкиятъ неговъ имотъ е именно тази негова къщица, а нея съ завещание покойниятъ Абрашевъ е оставилъ за благотворителни цели. Тѣй щото неговата съпруга нѣма въ същностъ нищо.

При тази обстановка да се отпусне пенсия на г-жа Абрашева, то значи, на първо мѣсто, да се почете паметта на единъ достоенъ, безукоризненъ, безупрѣченъ служителъ на държавата. Заедно съ това, мене ми се чини, че отпускането на тая пенсия е изпълнение на единъ мораленъ дългъ на държавата спрямо тоя общественикъ, който презъ цѣлия си животъ е служилъ на държавата и който на края, каквото е ималъ, е оставилъ пакъ ней.

Азъ ви моля, прочее, да гласувате предложението, което сме направили.

Председателствущъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Андрей Пеневъ.

*) За текста на законопроекта, приетъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 34.

А. Пеневъ (раб): Г. г. народни представители! Г. д-ръ Стоянъ Даневъ, който е единъ отъ вносителитѣ на предложението да се отпусне народна пенсия на г-жа Абрашева, вдовица на покойния бившъ министъръ Петъръ Абрашевъ, казва, че това било изпълнение на единъ мораленъ дългъ и че всички народни представители трѣбвало съ готовност да гласуватъ тая народна пенсия. Но ние ще трѣбва да се запитаме, кой е наистина бившиятъ министъръ Петъръ Абрашевъ? Покойниятъ Абрашевъ бѣше министъръ въ кабинетитѣ на Гешовъ и д-ръ Стоянъ Даневъ, които водиха балканската и междусъюзническата войни, които войни станаха причина да загинатъ повече отъ 100.000 български работници и селяни. И сега тѣхнитѣ представители нѣма да изпълнятъ своя мораленъ дългъ, ако отидатъ да гласуватъ пенсия на онѝзи, които сѣ били причина за тѣхната смъртъ. Тая пенсия ще плащатъ не други, а българскитѣ работници и селяни, които никога не могатъ да сподѣлятъ вашитѣ чувства, и затова не могатъ да бждатъ съгласни съ туй ваше предложение. Тѣ ще се противопоставятъ още повече и затова, защото паметни сѣ думитѣ, казани тогава отъ д-ръ Стоянъ Даневъ, че неговата политика е фалирала.

Д-ръ С. Даневъ (д. ст): Не е така.

А. Пеневъ (раб): Ето защо, имайки предъ видъ, че Петъръ Абрашевъ е билъ членъ на кабинетитѣ, които водиха балканската и междусъюзническата войни, резултатитѣ отъ които е избиването на повече отъ 100 хиляди български селяни и работници — ние решително се противопоставяме на отпускането на каквато и да било пенсия на съпругата му. Въ замѣна на туй, ние искаме да се даде пенсия на сирацитѣ отъ тия войни.

Председателствущъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Крумъ Коракоевъ.

К. Коракоевъ (д): Г. г. народни представители! Когато ще гласуваме предложението за отпускане пенсия на съпругата на покойния професоръ Абрашевъ, далечъ не трѣбва да имаме предъ видъ неговото политическо минало и неговата отговорностъ за балканската война, защото предложението е мотивирано съвършено на друго основание.

Покойниятъ Абрашевъ, като професоръ въ нашия университетъ, даде на българския народъ маса млади юристи, които отъ него иматъ само най-великолепни спомени. При това, покойниятъ Абрашевъ бѣше единъ човѣкъ въ всѣко отношение коректенъ, единъ човѣкъ, който учеше младежта да служи вѣрно на своя народъ. Отъ моитѣ професори, които азъ съмъ слушалъ навремето, най добри впечатления съмъ запазилъ отъ покойния Абрашевъ. Той дълги години е билъ хоноруванъ доцентъ и затова не е могълъ да получи пенсия. Времето, прекарано като хоноруванъ доцентъ, ако бѣше го прекаралъ като доцентъ съ заплата, той би получилъ пенсия. Като човѣкъ, той се е показвалъ твърде много благотеленъ, защото всички свои имоти той е завещалъ за благотворителни цели. Бива ли неговата съпруга, жена на единъ толкова виденъ български общественикъ и юристъ, човѣкъ съ благородно сърдце, да бѣде оставена на стари години съвършено безъ никаква помощъ?

Отъ името на нашата група азъ моля народното представителство да гласува да се отпусне една скромна пенсия на тая стара жена, която ще живѣе още много малко, и която не трѣбва да бѣде оставена да прекара своитѣ старини въ мизерия.

Председателствущъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Геновъ.

Г. П. Геновъ (р): Г. г. народни представители! И азъ, като единъ отъ вносителитѣ на предложението, се присѣдинявамъ къмъ предшествущитѣ оратори, съ изключение на оратора отъ крайната лѣвица: да се отпусне една скромна пенсия на съпругата на бившия министъръ Абрашевъ. Малко е тежко за менъ да говоря за единъ мой покоенъ колега професоръ, обаче моитѣ дългъ ми налага да изтъкна неговитѣ заслуги, преди всичко, за нашия университетъ. Покойниятъ Абрашевъ създаде катедрата по гражданско съдопроизводство. Въ продължение на 34 години той непрекъснато чете лекции отъ тая катедра и наистина я издигна до една голѣма висота.

Г. Говедаровъ (д. ст): Най-добриятъ трудъ по гражданското съдопроизводство е неговиятъ.

Г. П. Геновъ (р): Покойниятъ Абрашевъ изкара редица поколѣния отъ български юристи, на които втѣлни едно

пълно чувство за правен дълг и за правно съзнание. Неговите питомци никога няма да забравят неговите лекции в юридическия факултет, които действително бяха нещо пророческо.

Вън от това, той беше много скромен, и много пожертвувателен човек. Мнозина се издържаха покрай него и заради туй той, освен една скромна къща, не остави нищо друго. Пък и самата къща той завеща за благотворителни цели. Ако ние днес откажем да дадем една скромна пенсия на неговата съпруга, тя ще се постави действително в едно много трагическо положение и ще трябва или да наруши завета на своя покоен съпруг, като продаде къщата, за да може да живее, или ще трябва да кара един крайно мизерен живот, който тя не заслужава, като жена на един български учен и като жена на един бивш български министър.

Заради туй аз моля Народното събрание да се съгласи да се отпусне исканата скромна пенсия, като съ това смятам, че ние ще изпълним само един дълг към паметта на един заслужил българин, заслужил преди всичко към българската наука и българския университет! (Ръкоплъскания от мнозинството)

А. Бояджиев (раб): Искам думата.

Отъ мнозинството: Стига, бе.

А. Бояджиев (раб): Какъ така стига, не сж изчерпани дебатитѣ.

Г. Говедаровъ (д. сг): Твой учител е, Асене. Учил те е и по гражданско сѣдопроизводство.

Г. П. Геновъ (р): Ти водишъ жена, която е възпитана отъ Абрашевъ. Недейте говори за Абрашевъ поне.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народния представител г. Асенъ Бояджиевъ.

А. Бояджиев (раб) Преди малко нѣкои отъ ораторитѣ, вземайки думата по поводъ отпускането пенсия на Антонъ Страшимировъ, апелираха да не се поставя въпросътъ партийно.

Отъ мнозинството: Така е.

А. Бояджиев (раб): Но и сега пакъ се поставя въпросътъ партийно.

Отъ мнозинството: Не се поставя партийно.

А. Бояджиев (раб): Моля ви се. Отъ къде произхожда предложението? Произхожда отъ тукъ (Сочи сговориститѣ), ждето е концентрирана най-крайната реакцил. (Възражения отъ сговориститѣ)

Г. Говедаровъ (д. сг): Професоръ Геновъ реакция ли е? Професоръ Стояновъ реакция ли е?

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Вие сте най-черната реакция!

Г. П. Геновъ (р): Азъ съмъ го подписалъ и проф. Стояновъ.

А. Бояджиев (раб): Да, вѣрно е, то е подкрепено и отъ тамъ (Сочи мнозинството), ждето е сегашната реакция. (Силни възражения отъ мнозинството) Точно така е!

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Силно звѣни) Ще Ви отнема думата.

А. Бояджиев (раб): Какъ ще ми отнемете думата?

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Говорете по предложението.

А. Бояджиев (раб): По предложението говоря. — Защо се иска да се отпусне пенсия на жената на Петъръ Абрашевъ?

Н. Стамболиевъ (з): Асене! Безъ уводъ, защото може да ти се направи отводъ, че си билъ роднина.

Х. Чолаковъ (з): Той е оггледалъ жена ти, бе.

А. Бояджиев (раб): По тия съображения, които каза другарятъ Пеневъ, и по съображението, че той беше

наистина единъ отъ най-отявлениитѣ реакционери въ нашата страна . . .

Х. Чолаковъ (з): Жена ти ли го разправя това?

А. Бояджиев (раб): Азъ знамъ кой е Петъръ Абрашевъ.

Г. П. Геновъ (р): Да, защото те изпѣди.

А. Бояджиев (раб): Ако сега се иска да се отпусне пенсия на съпругата на покойния Абрашевъ, то е защото той, откакто е стѣпилъ на крака до последния си моментъ, е билъ на служба на реакцията. На другия, на Антонъ Страшимировъ, вие му отпуснахте пенсия затуй, защото сега минава въ редоветѣ на реакцията. Защо той сега не е противъ ареститѣ на редактори и поети, между които беше напоследъкъ и Александъръ Бурмовъ, чието съчинение е издалено отъ Академията на наукитѣ. Тукъ е, значи, еднаквостта на мотивитѣ за отпускането на двего пенсии. Отпускате имъ пенсия затуй, защото наистина и двамата сж служили — единиятъ и сега, въ настоящия моментъ служи, а другиятъ винаги е служилъ — на реакцията. Заради това ние не можемъ въ никой случай да се съгласимъ съ предложението.

Г. П. Геновъ (р): И това било аргументация!

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата г. министъртъ на правосѣдието.

Министъръ Й. Качаковъ: Г. г. народни представители! Покойниятъ Петъръ Абрашевъ е единъ отъ нашитѣ бивши държавници. Каго министъръ, на всички ни е известно, въпрѣки мнението на опозицията отъ крайната лѣвица, че той служи почтено и добросѣвѣстно, съгласно разбиранията си, на държавата и народа. Каго професоръ на всички ни е известенъ съ своето трудолюбие и съ ония заслуги, които г. проф. Геновъ описа. Той написа и преведе капитални трудове, които и днесъ служатъ за ръководство на всички наши юристи.

Г. П. Геновъ (р): Три тома гражданско сѣдопроизводство.

Г. Говедаровъ (д. сг): Най-доброто съчинение.

Г. П. Геновъ (р): Да.

Министъръ Й. Качаковъ: На трето мѣсто, покойниятъ Петъръ Абрашевъ съ своето завещание доказа, че наистина всѣкога се е въодушевлявалъ отъ желанието да бжде полезенъ на своя народъ. Единствениятъ имотъ, който е ималъ, съ завещанието си го оставя за благотворителни цели.

А. Бояджиев (раб): Ама следъ смъртта на жена си.

Министъръ Й. Качаковъ: Все едно.

Г. Говедаровъ (д. сг): Трѣбваше да я хвърли на улицата да гладува ли?

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звѣни) Моля ви се, г-да, не прекѣсвайте!

Министъръ Й. Качаковъ: Кои богати хора каго него правятъ такова завещание?

А. Бояджиев (раб): Нѣма деца.

Нѣкой отъ мнозинството: Искашъ да му бждешъ наследникъ ли?

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звѣни) Г-да! Моля ви да спазвате правилника.

Министъръ Й. Качаковъ: Но, г. г. народни представители, не само за тѣзи заслуги на покойния Петъръ Абрашевъ трѣбва да се отпусне пенсия отъ Народното събрание на съпругата му, но още и затова, защото ще се поправи една неправда. Той не е дослужилъ предвиденото въ закона за пенсиитѣ време. . .

Г. Говедаровъ (д. сг): За две години не е можалъ да получи пенсия.

Министъръ Й. Качаковъ: Той е служилъ, както се каза отъ г. Даневъ, 13 години каго министъръ и сѣдия, и ако

имаше още 2-годишна служба, щеше да има право на гражданска пенсия за изслужено време. Той е служил и като хоноруван доцент, една длъжност, която, ако бѣше съ бюджетна заплата, щеше да му даде потребното число години за пенсия. Давайки му пенсия, се поправя една неправда, защото по формални причини — по силата на закона за пенсията — той не е могъл да получи пенсия за изслужено време.

Ето защо, поради тия съображения, правителството би погледнало съ задоволство, ако Народното събрание гласува исканата народна пенсия на вдовицата на Петъръ Абрашевъ. (Ръжкоплѣскания отъ всички страни, безъ работниците)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Решението ще се превърне въ законопроектъ. Които приематъ на първо четене законопроекта за отпущане народна пенсия на съпругата на покойния Петъръ П. Абрашевъ — Мария П. Абрашева, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Министъръ Й. Качаковъ: Предлагамъ да се гласува по спешностъ и на второ четене.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Които отъ г. г. народнитѣ представители приематъ предложението на г. министра на правосъдието, да се гласува по спешностъ и на второ четене, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Нѣкой отъ мнозинството: (Къмъ работническитѣ представители) Идете при работниците и имъ кажете, че гласуваме пенсия на стари жени, съпрузитѣ на които сѣ служили честно на нарсда.

А. Бояджиевъ (раб): Служили сѣ на реакцията. (Възражения отъ мнозинството)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Моля г. секретаря да прочете законопроекта на второ четене.

Секретаръ С. Лоловъ (д): (Чете)

„ЗАКОНЪ“

за отпущане народна пенсия на съпругата на покойния професоръ Петъръ П. Абрашевъ — Мария П. Абрашева.“

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Които приематъ заглавието на законопроекта, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретаръ С. Лоловъ (д): (Чете)

„Членъ единственъ. Отпуша се на Мария П. Абрашева, съпруга на покойния професоръ П. Абрашевъ, народна пенсия въ размѣръ на 3.000 (три хиляди) лева месечно“.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Които приематъ членъ единственъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристапваме къмъ точка пета отъ дневния редъ — първо четене законопроекта за допълнение чл. 323 отъ закона за задълженията и договоритѣ.

*) За текста на законопроекта, пренетъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 43.

Има думата вносителъ на предложението г. Петко Дековъ.

Обаждаатъ се: Нѣма го.

Министъръ Й. Качаковъ: Понеже г. Дековъ отсъствува, не можемъ да разгледаме тази точка отъ дневния редъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Поради отсъствието на г. Петко Дековъ, отлага се разглеждането на точка пета отъ дневния редъ.

Има думата г. министърътъ на правосъдието.

Министъръ Й. Качаковъ: Г. г. народни представители! Моля да се съгласите да вдигнемъ заседанието. За утрешното заседание предлагамъ следния дневенъ редъ:

Трето четене законопроектиѣ:

1. За разяснение и допълнение чл. 2, ал. 3 отъ закона за опрощаване глобитѣ и пр.;

2. За отпущане народна пенсия на писателя Антонъ Страшимировъ;

3. За отпущане народна пенсия на Мария П. Абрашева.

Първо четене законопроектиѣ:

4. За допълнение чл. 323 отъ закона за задълженията и договоритѣ.

5. За продължение даденитѣ срокове за възвръщане на временно внесениѣ чулчета (харари) с. амбалажѣ на тютюни

6. За тълкуване на закона за изменение на чл. 94 отъ закона за подобрене на земледѣлското производство и пр.

Доклади:

7. На комисията по Министерството на правосъдието относно искането на Софийския окръгъ сълѣ да се даде разрешение за сѣдене нѣкои народни представители

8. На прошегарната комисия.

Одобрение предложенията:

9. За одобрение постановленията на Министерския съветъ относно намаляването на акциза на вивата и давѣка на материалитѣ, отъ които се вари ракия, реколта 1932 г.

10. Отпущане месечно пособие на нѣкои руски ветерани, участвували въ освободителната война.

11. За одобрение VIII-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му на 18 септември 1932 г., протоколъ № 7 — относно откриване подковаческо училище въ Пловдивъ.

12. Първо четене предложението за изменение и допълнение нѣкои членове отъ правилника за вътрешния редъ на Народното събрание.

13. Разглеждане заявлението на народния представителъ Асенъ Бсяджиевъ да му се отпуснатъ дневнитѣ пари за времето, когаго е билъ задържанъ въ затвора.

14. Докладъ на комисията по провѣрка на изборитѣ (старозагорски, новозагорски, горноорѣховски, егридеренски).

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Моля, които приематъ този дневенъ редъ, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Закривамъ заседанието.

(Закрито въ 19 ч. и 45 м.)

Председателъ: А. МАЛИНОВЪ

Подпредседателъ: Н. ШОПОВЪ

Секретаръ: С. П. ЛОЛОВЪ

Началникъ на Стенографското отдѣление: Д. АНТОНОВЪ